

**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ**

ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ ΒΑΡΒΑΡΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΑΝΕΣΤΗΣ ΛΑΛΑΣ

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στη**

Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2018

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1-Εισαγωγή	4
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	4
1.2 Σκοπός.....	4
1.3 Δομή.....	5
Κεφάλαιο 2-Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	6
2.1 Εισαγωγή	6
2.2 Επισκόπηση βιβλιογραφίας.....	6
2.3 Συμπεράσματα.....	10
Κεφάλαιο 3-Θεσμικό Πλαίσιο.....	11
3.1 Εισαγωγή	
3.2 Ιστορική εξέλιξη ΔΝΤ.....	11
3.3 Διοικητική Διάρθρωση του ΔΝΤ.....	13
3.4 Αρμοδιότητες του ΔΝΤ	13
3.5 Μέλη του ΔΝΤ.....	14
3.6 Φόρος – Ορισμός.....	17
3.7 Αντικείμενο φόρου.....	19
3.8 Διακρίσεις φόρων.....	19
3.9 Φόρος Προστιθέμενης Αξίας και ΔΝΤ	21
3.10 Θεωρία Διεθνούς Εμπορίου για τον ΦΠΑ.....	22
3.11 Η φύση, η σημασία και διάδοση του ΦΠΑ.....	23

3.12 Συμπεράσματα.....	27
Κεφάλαιο 4 Σύγκριση ΦΠΑ στην Ευρώπη.....	28
4.1 Ελλάδα και ΔΝΤ.....	28
4.2 ΦΠΑ στην Ελλάδα-Πρόσφατες εξελίξεις.....	28
4.3 Σύγκριση ΦΠΑ στην Ευρώπη.....	31
4.4 Συμπεράσματα.....	43
Κεφάλαιο 5 Συμπεράσματα-Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα	44
5.1 Προτάσεις- Συμπεράσματα.....	44
Βιβλιογραφία	49

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η χρηματοοικονομική και οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2010 είχε ως αποτέλεσμα την επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών και τη σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες. Μετά τη σημαντική χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής στα πρώτα χρόνια της κρίσης, τώρα οι χώρες αυτές έχουν εισαγάγει προγράμματα δημοσιονομικής εξυγίανσης, τα οποία στηρίζονται όχι μόνο στην περικοπή δαπανών, αλλά και στην αύξηση εσόδων.

Για την Ελλάδα, το πρόβλημα της μείωσης του τεράστιου δημοσιονομικού ελλείμματος είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του προγράμματος διάσωσης της οικονομίας που συμφωνήθηκε με τους Ευρωπαίους εταίρους μας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το πρόγραμμα αυτό στηρίζεται τόσο σε μείωση των δαπανών όσο και σε σημαντική αύξηση των εσόδων. Πέρα όμως από τη δημοσιονομική εξυγίανση, το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο θα μπορούσε η φορολογική πολιτική να συμβάλει και στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι χωρίς μείωση του φορολογικού βάρους είναι αδύνατο να έχουμε ανάκαμψη. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια έγινε και η μείωση του συντελεστή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) στην εστίαση.

1.2 Σκοπός

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι να μελετήσει και να εξετάσει σε θεωρητικό επίπεδο τον φόρο προστιθέμενης αξίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αρχικά, θα γίνει

ανάλυση της έννοιας του φόρου και στη συνέχεια η μελέτη θα εστιάσει στην εξέλιξη και τις αλλαγές που έχει υποστεί ο φόρος προστιθέμενης αξίας ειδικά τα χρόνια μετά την οικονομική κρίση. Επιπλέον, θα διερευνηθούν οι διαφορές που παρατηρούνται στον φόρο προστιθέμενης αξίας μεταξύ των χωρών και ειδικότερα θα αναλυθεί η επίδραση του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου στην επιβολή του ΦΠΑ στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Πιο συγκεκριμένα μερικά από τα βασικά ερωτήματα τα οποία θα διερευνηθούν είναι τα ακόλουθα:

- Ποιες είναι οι επιδράσεις της κρίσης στο φορολογικό θεσμικό πλαίσιο;
- Τι διαφορές παρατηρούνται στην επιβολή του φόρου προστιθέμενης αξίας μεταξύ των χωρών της Ευρώπης;

1.3 Δομή

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τους φόρους δίνοντας τους ορισμούς και τις κατηγορίες αυτών. Εν συνεχεία, στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθεται η σχετική βιβλιογραφία που υπάρχει στο εν λόγω πεδίο καθώς και τα αποτελέσματα αυτών. Συνεχίζοντας την ανάλυσή μας στο τέταρτο κεφάλαιο συγκρίνονται οι συντελεστές ΦΠΑ στις χώρες της Ευρώπης και η πορεία αυτών κατά τη διάρκεια των ετών.

Μεταξύ των χωρών υπάρχουν η Ελλάδα, η Ισπανία κ.ά, που έχουν δεχθεί βοήθεια και οικονομική στήριξη από το ΔΝΤ και τις οποίες παρατηρούνται υψηλότεροι φορολογικοί συντελεστές και άλλες όπως η Γερμανία κ.ά που δεν είχαν οικονομική στήριξη από το ΔΝΤ και συνεπώς μπορούσαν να ρυθμίσουν μόνες τους το ΦΠΑ. Τέλος, στο κεφάλαιο πέντε καταγράφονται κάποιες προτάσεις κυρίως για χώρες που έχουν δεχτεί οικονομική στήριξη από το ΔΝΤ και οι οποίες προτάσεις στοχεύουν στη μείωση του ΦΠΑ με απώτερο σκοπό να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας γενικότερα.

Κεφάλαιο 2

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1 Εισαγωγή

Το θέμα της φορολογικής πολιτικής και της ανάπτυξης απασχολεί οικονομολόγους, επιχειρήσεις, εργαζομένους και πολιτικούς εδώ και πολλές δεκαετίες. Οι απόψεις έχουν αλλάξει σημαντικά τα τελευταία πενήντα χρόνια και η συνοπτική έστω παρουσίασή τους, αν και ενδιαφέρουσα, είναι πέρα από τη σκοπιά αυτής της εργασίας. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια έχουν υπάρξει σημαντικές αλλαγές και σε επίπεδο λογιστικών προτύπων (Νεγκάκης, 2015). Εκείνο που θα προσπαθήσουμε να κάνουμε είναι να παρουσιάσουμε συνοπτικά τα πρόσφατα ευρήματα των εμπειρικών εργασιών, που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Ένα πρώτο συμπέρασμα των εργασιών που μελετούν το συγκεκριμένο ζήτημα είναι ότι η αντίστροφη σχέση μεταξύ ισότητας και αποτελεσματικότητας είναι σημαντική και ισχυρή. Με άλλα λόγια ένα φορολογικό σύστημα που προωθεί την οικονομική μεγέθυνση μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη διανομή του εισοδήματος και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Σχετικά με την επίδραση των φόρων στην αναπτυξιακή διαδικασία, θα αναφέρουμε τα βασικά ευρήματα μιας σειράς πρόσφατων εργασιών του ΟΟΣΑ (2011) που μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Από τις εμπειρικές εργασίες δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι, σε συνολικό επίπεδο, ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης επηρεάζεται από το επίπεδο της φορολογίας.
- Οι ετήσιοι φόροι στην ακίνητη περιουσία και ιδιαίτερα στις κατοικίες θεωρούνται ότι ευνοούν την ανάπτυξη. Στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής

Ένωσης και του ΟΟΣΑ υπάρχουν ρυθμίσεις που ευνοούν την ιδιοκατοίκηση και αυτό δημιουργεί αναποτελεσματικότητα, επειδή προκαλεί προσέλκυση κεφαλαίων στην κατοικία, τα οποία θα μπορούσαν να κατευθυνθούν σε πιο παραγωγικές επενδύσεις. Οι εργασίες αυτές στηρίζονται στην παραδοχή ότι, η αύξηση των εσόδων από τον φόρο περιουσίας θα είναι δημοσιονομικά ουδέτερη, επειδή θα μειώσει άλλους φόρους που είναι πιο στρεβλωτικοί, όπως ο φόρος εισοδήματος, οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, κ.ά.

- Οι φόροι στις συναλλαγές περιουσιακών στοιχείων, που αποτελούν σημαντικό έσοδο από φόρους περιουσίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βοηθούν επίσης στη μετάθεση πόρων από τις οικοδομές σε πιο παραγωγικές επενδύσεις, αλλά ταυτόχρονα θεωρούνται ότι αποθαρρύνουν την ανακατανομή των κατοικιών και την κινητικότητα των εργαζομένων. Γι' αυτό και τελικά θεωρούνται ότι εμποδίζουν την οικονομική μεγέθυνση. Οι λοιποί φόροι επί της περιουσίας, όπως φόροι κληρονομίας και καθαρού πλούτου, θεωρούνται ότι στρεβλώνουν την κατανομή του κεφαλαίου και/ή τα κίνητρα για αποταμίευση και γι' αυτό δεν ευνοούν την ανάπτυξη.
- Οι φόροι στην κατανάλωση ευνοούν τη μεγέθυνση, καθώς δεν επηρεάζουν αρνητικά την αποταμίευση και τις επενδύσεις. Επιπλέον οι φόροι αυτοί, όπως ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), δεν επιβαρύνουν τις εξαγωγές και επομένως δεν επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Οι άλλοι έμμεσοι φόροι όμως, όπως οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης σε καύσιμα, κ.ά., προκαλούν προβλήματα στην ανταγωνιστικότητα αφού δεν εκπίπτουν, όπως ο ΦΠΑ.
- Οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων θεωρούνται περισσότερο επιβλαβείς στην οικονομική μεγέθυνση, από ό,τι οι φόροι στην κατανάλωση. Ένας λόγος είναι ότι αποθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα, κυρίως λόγω της προοδευτικότητάς τους. Αν με τη φορολογία εισοδήματος φορολογούνται και οι αποδόσεις των αποταμιεύσεων, όπως γίνεται σε πολλές χώρες, τότε ο φόρος αυτός αποθαρρύνει τις αποταμιεύσεις και τις επενδύσεις.
- Η φορολογία εταιρικών κερδών κρίνεται ως η πλέον επιβλαβής στην οικονομική μεγέθυνση, καθώς αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις να προχωρήσουν σε επενδύσεις και βελτίωση της παραγωγικότητάς τους. Ο φόρος αυτός μπορεί να επηρεάσει και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, *ceteris paribus*, στον βαθμό

φυσικά που και άλλες χώρες δεν προχωρήσουν σε ανταγωνιστικές μειώσεις φορολογικών συντελεστών. Τα πιο πάνω συμπεράσματα, που στηρίζονται σε εμπειρικές μελέτες, δεν είναι ομόφωνα αποδεκτά. Υπάρχουν ερευνητές που θεωρούν ότι πέρα από αμφισβητήσεις σε θεωρητικό επίπεδο και σε εμπειρικό επίπεδο τα πιο πάνω ευρήματα είναι ευαίσθητα στον τρόπο που διεξάγεται η οικονομετρική εκτίμηση των θεμάτων αυτών.

Οι περισσότερες χώρες του κόσμου έχουν σήμερα ΦΠΑ από τον Απρίλιο του 2001, περίπου 123 είχαν υιοθετήσει τον ΦΠΑ. Το ποσοστό είναι υψηλότερο στη Δυτική Ευρώπη και στις μεταβατικές οικονομίες από ό,τι αλλού. Αντιθέτως, τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στην περιοχή Ασίας / Ειρηνικού. Επιπλέον, η Δυτική Ευρώπη, και η Βόρεια Αφρική και η Μέση Ανατολή έχουν τους πιο πολύπλοκους ΦΠΑ από την άποψη της τον αριθμό των τιμών. Αντίθετα, οι περιφέρειες στις οποίες επεκτάθηκε ο ΦΠΑ ήταν η Αφρική, οι μεταβατικές οικονομίες και τα μικρά νησιά.

Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι οι χώρες που έχουν εφαρμόσει ΦΠΑ είναι σχετικά πιο ανεπτυγμένες (όπως υπολογίζεται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ). Στηρίζονται επίσης κάπως λιγότερο στο διεθνές εμπόριο γεγονός που αποτελεί ενδιαφέρον καθώς η ικανότητα του φόρου προστιθέμενης αξίας για τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές είναι ένας από τους κύριους άξονες που συμβατικά απαιτούνται για τον φόρο (Charlet et al., 2010).

Όπως σημειώθηκε παραπάνω, εκτός από τις περιπτώσεις της Ινδίας και στις Η.Π.Α., οι χώρες εκτός ΦΠΑ χαρακτηρίζονται επίσης από σχετικά μικρούς πληθυσμούς. Σε γενικές γραμμές, τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης είναι αισθητά υψηλότερα σε χώρες με ΦΠΑ από ό,τι σε χώρες χωρίς.

Ο συντελεστής ΦΠΑ τείνει να αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου. Σε πολλές χώρες, ο κανονικός συντελεστής παρέμεινε αμετάβλητος ενώ σε άλλες έχει σημειώσει πτώση, στοιχείο που αντανάκλα κυρίως τις προσπάθειες των μεταβατικών χωρών να μειώσουν τους αρχικά υψηλούς συντελεστές ΦΠΑ, αν και υπάρχουν χώρες όπου ο φορολογικός συντελεστής Βραζιλία, Παραγουάη και Περού ήταν χαμηλός εξ αρχής. Μετά την εισαγωγή του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και παρακράτησης του φόρου εισοδήματος, ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ)

ξεχωρίζει ως μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες της φορολογικής πολιτικής. Ο ΦΠΑ έχει εξαπλωθεί σε μια μεγάλη πλειοψηφία των χωρών (Johansson et al., 2008) .

Ωστόσο, η καταλληλότητα του ΦΠΑ για τις αναπτυσσόμενες χώρες συζητήθηκε έντονα. Αναλυτικότερα, οι Emran και Stiglitz (2005) στην εργασία τους υποστήριξαν πως ο ΦΠΑ θα μπορούσε να είναι κατώτερος από τους συνοριακούς φόρους, αν και ο Keen (2008) επισημαίνει ότι η διαπίστωση αυτή υπόκειται σε σημαντική πιστοποίηση ότι ο ΦΠΑ στην πράξη, εισπράττεται επίσης για τις εισαγωγές και ως εκ τούτου λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο. Εκτός από τη συζήτηση αυτή, ο ΦΠΑ θεωρείται συχνά ως εγγενώς επαναλαμβανόμενος φόρος. Αυτή η άποψη είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στους εκπροσώπους των ΜΚΟ. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση σύμφωνα με την οποία αναφέρεται πως:

Η φορολογική πολιτική στις αναπτυσσόμενες χώρες έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από το ΔΝΤ με αποτέλεσμα να υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις σε πολλές περιπτώσεις, με έμφαση στην έμμεση μείωση της φορολογίας (Oxfam 2011). Παρόμοια επιχειρήματα έχουν γίνει επίσης από ακαδημαϊκούς. Συγκεκριμένα, οι Emran και Stiglitz (2007) υποστηρίζουν ότι οι πολιτικές φορολογικών μεταρρυθμίσεων έχουν μειώσει τους δασμούς και έχουν μετατοπίσει την επιβάρυνση για τον ΦΠΑ.

Είναι σαφές ότι τα επιχειρήματα που έγιναν και στις δύο κατευθύνσεις μπορούν να είναι έγκυρα: μια ισχυρή εξάρτηση από τον ΦΠΑ είναι εύκολη εάν η εναλλακτική λύση είναι να υπάρχει ένας λειτουργικός προοδευτικός φόρος εισοδήματος. Ωστόσο, από την άλλη πλευρά επικρατεί η άποψη πως ο ΦΠΑ μπορεί να χρησιμεύσει ως μηχανή χρήματος παρέχοντας στην κυβέρνηση περισσότερα έσοδα, τα οποία έσοδα μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση των μεταφορών και της παροχής (δημόσια) αγαθών που μπορούν να μειώσουν τις ανισότητες.

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι ο ΦΠΑ έχει πράγματι μειώσει την αποτελεσματικότητα, καθότι έχει πιθανές αδυναμίες. Όταν η αλυσίδα του ΦΠΑ σπάσει τότε μπορεί να δημιουργηθούν ανεπάρκειες στην παραγωγή, οι οποίες θα μπορούσαν καταρχήν να αντισταθμίσουν τα πλεονεκτήματα μεγαλύτερης

διασφάλισης της είσπραξης των εσόδων. Ο ΦΠΑ έχει επίσης αποδειχθεί ευάλωτος (Keen and Smith, 2006).

Και οι ατέλειες στο σύστημα επιστροφών ή / και οι υπερβολικές εκ του νόμου εξαιρέσεις, υποδεικνύουν ότι ο ΦΠΑ στην πράξη λειτουργούσε σε μεγάλο βαθμό ως φόρος επί των εξαγωγών και των ενδιάμεσων σταδίων στην παραγωγή και, ως εκ τούτου, είναι εύκολο να μειώσει τις εξαγωγές και την εθνική παραγωγή Desai-Hines (2005).

Οι Piggott and Whalley (2001) δείχνουν ότι η επέκταση της βάσης ενός φόρου κατανάλωσης μπορεί να μειώσει την ευημερία άτυπη ενώ με παρόμοιο τρόπο οι Emran και Stiglitz (2005) υποστηρίζουν ότι το μεγαλύτερο μέρος του ΦΠΑ που εισπράττεται από τις αναπτυσσόμενες χώρες στην πραγματικότητα για τις εισαγωγές και, ως εκ τούτου, λειτουργούν ακριβώς ως τιμολόγιο.

Πολλά σημαντικά ζητήματα προκύπτουν κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή του φόρου προστιθέμενης αξίας. Ενώ ο βασικός συντελεστής του φόρου προσελκύει φυσιολογικά τη μεγαλύτερη προσοχή στο κοινό συζητήσεις, θέματα σχετικά με τη βάση και τη διοίκηση δεν μπορούν να είναι λιγότερο σημαντικά κατά τον προσδιορισμό των επιπτώσεων του φόρου. Ωστόσο, λεπτομέρειες για τα θέματα αυτά, είναι σχετικά δύσκολο να έρθει. όχι όλοι θα περιλαμβάνονται ακόμη και στον νόμο, και μπορεί σε κάθε περίπτωση να υπάρχει ένα κενό μεταξύ κανόνων και πρακτικής.

2.3 Συμπεράσματα

Με βάση την επισκόπηση της βιβλιογραφίας ένα φορολογικό σύστημα που προωθεί την οικονομική μεγέθυνση μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη διανομή του εισοδήματος και την κοινωνική δικαιοσύνη. Επίσης, προκύπτει ότι οι φόροι στις συναλλαγές περιουσιακών στοιχείων, αποτελούν σημαντικό έσοδο από φόρους περιουσίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και βοηθούν επίσης στη μετάθεση πόρων από τις οικοδομές σε πιο παραγωγικές επενδύσεις.

Κεφάλαιο 3

Θεσμικό πλαίσιο

3.1 Εισαγωγή

Σκοπός του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι να μελετηθεί η εξέλιξη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Εν συνεχεία, θα αναλυθούν οι αρμοδιότητες, τα μέλη και οι διοικητική διάρθρωση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Έπειτα, θα αναλυθεί η επίδραση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στον φόρο προστιθέμενης αξίας καθώς και η σχέση του Διεθνούς Εμπορίας με τον φόρο προστιθέμενης αξίας.

3.2 Ιστορική εξέλιξη ΔΝΤ

Η ίδρυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου πραγματοποιήθηκε το 1945 τον Δεκέμβριο από 29 χώρες. Βασικός στόχος του ΔΝΤ είναι η επιβολή μέτρων που θα οδηγήσει σε αποπληθωρισμό και στη μείωση των Δημόσιων Δαπανών μέσω:

- Της μείωσης των δημοσίων δαπανών
- Των ιδιωτικοποιήσεων
- Της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου
- Των περιορισμών στη νομισματική πολιτική

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στην έκθεση που είχε πραγματοποιήσει στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Διάσκεψης για την Κοινωνική Ανάπτυξη του 1995 είχε προτείνει και εκάστοτε ακολουθούνται στις κατευθύνσεις των πολιτικών που επιβάλλει στις δανειζόμενες χώρες τα ακόλουθα μέτρα:

- Μείωση του κόστους εργασίας

- Μείωση του επιπέδου φορολόγησης και του επιπέδου εισφορών
- Αναδιάρθρωση του εργατικού δικαίου με έμφαση στην απορρύθμιση και την ευελιξία
- Καλύτερη εκπαίδευση και κατάρτιση με σκοπό τη βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων.
- Λειτουργία ενός ελάχιστου δικτύου ασφάλειας για όσους εξαθλιώνονται με στοιχειώδη επίπεδα παροχών σύντομης

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποτελεί έναν διεθνή οργανισμό ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών ενώ ταυτόχρονα προσφέρει οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί (Ebrill, 2001).

Η βασική αποστολή του ΔΝΤ είναι να παρέχει τεχνική και οικονομική βοήθεια σε χώρες που βρίσκονται σε πολύ δύσκολη οικονομική κατάσταση. Χώρες-μέλη που έχουν πρόβλημα με το ισοζύγιο των πληρωμών μπορούν να ζητήσουν δάνεια και βοήθεια στη διαχείριση της εθνικής τους οικονομίας. Για να μπορέσει να δοθεί η βοήθεια απαιτείται συνήθως από τις εν λόγω χώρες να προβούν σε μεταρρυθμίσεις οι οποίες αναφέρονται σε μερικές περιπτώσεις ως συναίνεση της Ουάσιγκτον. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θεωρούνται απαραίτητες διότι χώρες με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία μπορούν να δημιουργήσουν οικονομικές, νομισματικές και πολιτικές πρακτικές οι οποίες δύναται να οδηγήσουν οι ίδιες το σύστημα σε κρίση.

Αυτό είναι εύκολα κατανοητό εάν αναλογιστεί κανείς πως χώρες με τεράστια ελλείμματα προϋπολογισμού, ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, αυστηρό έλεγχο τιμών ή με ιδιαίτερος υπερτιμημένο ή υποτιμημένο νόμισμα διατρέχουν τον κίνδυνο να αντιμετωπίσουν στο μέλλον σοβαρό πρόβλημα με το νέο ισοζύγιο πληρωμών. Έτσι τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο να διορθώσουν τις συνθήκες που οδήγησαν στην οικονομική κρίση και όχι απλώς να χρηματοδοτήσουν την έλλειψη υπεύθυνης στάσης στα οικονομικά. Στις περιπτώσεις που η βοήθεια αποτελείται από δάνεια, αυτά συνήθως δίνονται σε δόσεις κάθε μία εκ των οποίων δίνεται υπό την προϋπόθεση ότι έχουν επιτευχθεί συγκεκριμένοι στόχοι.

3.3 Διοικητική Διάρθρωση του ΔΝΤ

Το ανώτατο Διοικητικό όργανο του ΔΝΤ είναι το λεγόμενο “Συμβούλιο των Διοικητών” στο οποίο εκπροσωπείται κάθε κράτος μέλος με έναν διοικητή και έναν αναπληρωματικό για πέντε συνεχή χρόνια. Το Συμβούλιο αυτό συνέρχεται μία φορά ετησίως στη λεγόμενη Τακτική Σύνοδο. Κατά τη διάρκεια της συνόδου αυτής εγκρίνονται τα θέματα του Οργανισμού, εκλέγονται οι νέοι διευθυντές ενώ ταυτόχρονα λαμβάνονται διάφορες αποφάσεις όπως για παράδειγμα αποφάσεις που αφορούν στην αλλαγή των ισοτιμιών, στην είσοδο νέων μελών κτλ (Sanford, 2004).

Πολλές από τις εξουσίες του Συμβουλίου των Διοικητών έχουν σήμερα μεταβιβασθεί στο Εκτελεστικό Συμβούλιο όπου αποτελεί τον αμέσως υφιστάμενο οργανισμό του ΔΝΤ. Ο διοικητικός διευθυντής του συμβουλίου προΐσταται του εκτελεστικού συμβουλίου καθώς και όλου του προσωπικού του οργανισμού όπου υπολογίζεται περίπου στα 4.000 άτομα και σε 180 χώρες. Επίσης, στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί πως το εκτελεστικό συμβούλιο ασχολείται με θέματα τρέχουσας φύσεως του οργανισμού.

Το ΔΝΤ ξεκίνησε να εργάζεται για τη δημιουργία προτύπων διάχυσης δεδομένων με στόχο να καθοδηγήσει τις χώρες- μέλη του ΔΝΤ να δημοσιοποιούν τα οικονομικά τους στοιχεία. Η Διεθνής Νομισματική και Οικονομική Επιτροπή προσυπέγραψε τα πρότυπα, τα οποία χωρίζονται σε δύο συστήματα τα οποία είναι το Σύστημα Διάχυσης Ειδικών Δεδομένων.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ ενέκρινε τα παραπάνω δύο συστήματα ενώ ακολούθησαν τροποποιήσεις οι οποίες εκδόθηκαν στον αναθεωρημένο “Οδηγό στο Σύστημα Διάχυσης Γενικών Δεδομένων. Τα εν λόγω συστήματα απευθύνονται κυρίως σε στατιστικούς και έχει ως στόχο να βελτιώσει πολλές πτυχές στα στατιστικά συστήματα των χωρών (Frankel, 2003).

3.4 Αρμοδιότητες του ΔΝΤ

Σύμφωνα με την επίσημη διακήρυξη του ΔΝΤ, οι αρμοδιότητές του είναι να διασφαλίσει τη σταθερότητα του διεθνούς νομισματικού συστήματος - του

συστήματος ισοτιμιών συναλλάγματος και διεθνών πληρωμών που επιτρέπουν στα κράτη (και στους πολίτες τους) να αγοράζουν το ένα από το άλλο αγαθά και υπηρεσίες. Το σύστημα αυτό είναι σημαντικό για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, αυξάνοντας το βιοτικό επίπεδο και περιορίζοντας τη φτώχεια. Μετά την κρίση, το Ταμείο διασαφηνίζει και ανανεώνει την εντολή του να καλύψει όλο το εύρος των πολιτικών του μακροοικονομικού και χρηματοοικονομικού τομέα που διέπουν τη διεθνή σταθερότητα.

Όσον αφορά στην οικονομική βοήθεια προς τις χώρες που αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα με διογκωμένο εξωτερικό και εσωτερικό χρέος, ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, νόμισμα που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική του αξία το ΔΝΤ δεν αποφασίζει μόνο να προσφέρει οικονομική και τεχνική βοήθεια αλλά και να προβεί στις απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις. Η λύση δεν είναι μόνο στην παροχή οικονομικής βοήθειας αλλά κυρίως στη λήψη μέτρων και θέσπιση νόμων ώστε να γίνει εκ νέου ανταγωνιστική η οικονομία της προβληματικής χώρας.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, μέχρι την απογραφή του Αυγούστου 2010, οι χώρες με τον υψηλότερο δανεισμό ήταν η Ουκρανία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία και η Ελλάδα. Γι' αυτό, άλλωστε και τα δάνεια δίνονται με τη μορφή δόσεων και όχι από την αρχή. Το ΔΝΤ ελέγχει κατά πόσο η εκάστοτε χώρα τηρεί τις συνθήκες και τους όρους του μνημονίου και ανάλογα εγκρίνει την κάθε επόμενη δόση και συνιστά νέα μέτρα προκειμένου να κατακτώνται οι στόχοι του προγράμματος (Sanford, 2004). Τα συγκεκριμένα μέτρα είναι επώδυνα για όλους και μπορούν να οδηγήσουν σε κοινωνικές αντιδράσεις, αναταραχές και συγκρούσεις.

3.5 Μέλη του ΔΝΤ

Προκειμένου να μπορέσει μία χώρα να ενταχθεί στο ΔΝΤ και στη στήριξη αυτού, θα πρέπει να χαρακτηρίζεται ως ελεύθερη και κυρίαρχη. Μέχρι και το 2000 τα μέλη του ΔΝΤ απαριθμούσαν 182 χώρες. Στα συστήματα παρακολούθησης των οικονομιών, συνεισφέρουν στατιστικά δεδομένα χωρίς όμως να είναι μέλη του ΔΝΤ, οι Παλαιστινιακές Αρχές, το Χονγκ Κονγκ, τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την Ευρωζώνη και η Eurostat για την ΕΕ. Δεν είναι μέλη επίσης οι ακόλουθες χώρες, Κούβα, Ανδόρρα, Λιχτενστάιν, Μονακό, Ναούρου και Βόρεια Κορέα.

Προχωρώντας περαιτέρω στην ανάλυση για την ένταξη των χωρών στο ΔΝΤ αρχικά θα λέγαμε πως οποιαδήποτε χώρα μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος του ΔΝΤ. Η αίτηση εξετάζεται πρώτα από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ, το οποίο θα υποβάλλει έκθεση στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ με εισηγήσεις (Frankel, 2003). Οι εισηγήσεις αφορούν το μερίδιο που αναλογεί στο υποψήφιο μέλος, τον τρόπο πληρωμής της συνδρομής και άλλους όρους και προϋποθέσεις για την ένταξη. Αφού το Διοικητικό Συμβούλιο εγκρίνει την έκθεση, στη συνέχεια η αιτούσα χώρα οφείλει να υπογράψει τη σχετική συμφωνία με το ΔΝΤ και να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της ως μέλος.

Το μερίδιο ενός μέλους του ΔΝΤ καθορίζει τη συνδρομή που πρέπει να πληρώνει το βάρος του ψήφου του, την πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις από το ΔΝΤ και το μερίδιό του σε Special Drawing Rights. Ένα μέλος δεν μπορεί μονομερώς να αυξήσει το μερίδιό του ή οποιαδήποτε αύξηση θα πρέπει πρώτα να εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το ΔΝΤ χρηματοδοτείται από τις χώρες-μέλη του, αναλόγως του μεριδίου που υπολογίζεται ότι κατέχουν στην παγκόσμια οικονομία (quotas). Μετά την ένταξη μιας χώρας στο ΔΝΤ, αυτή αποκτά μια ποσόστωση με βάση το σχετικό μέγεθος της οικονομίας της. Αυτή η ποσόστωση καθορίζει την χρηματοδοτική συνεισφορά της χώρας στο Ταμείο, την ισχύ της ψήφου της και τη δυνατότητα πρόσβασης στη χρηματοδότηση από το Ταμείο. Με βάση το ποσοστό χρηματοδότησης, κάθε κράτος έχει και το αντίστοιχο μερίδιο σε ψήφους.

Για την Ελλάδα αυτό το ποσοστό αντιστοιχεί στο 0,38% του συνολικού προϋπολογισμού του οργανισμού (περίπου 1δισ ευρώ), για την ΕΕ συνολικά περίπου το 30%, για τις ΗΠΑ το 17,09% και για την Κίνα το 3,72%.

Σύμφωνα με τον κανονισμό του οργανισμού, κάθε χώρα-μέλος μπορεί να δανεισθεί ετησίως το 200% των ποσών που συνεισφέρει στον οργανισμό και

συνολικά το 600%. Βέβαια σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως στη περίπτωση της σημερινής διανυόμενης οικονομικής κρίσης, ο κανονισμός μπορεί να παραβιασθεί.

Εξαιτίας όμως των ταχύτατων οικονομικών εξελίξεων σε παγκόσμιο επίπεδο, τα μέλη του Ταμείου έχουν συμφωνήσει ότι οι υπάρχουσες ποσοστώσεις μπορεί να είναι παραπλανητικές και επομένως, ίσως είναι ανάγκη να προσαρμόζονται. Έτσι, οποιεσδήποτε αλλαγές στις ποσοστώσεις απαιτούν μια πλειοψηφία 85% και ευρεία ομοφωνία.. Το ΔΝΤ βοηθά τις χώρες που ζητούν τη βοήθειά του, μέσω διαφόρων προγραμμάτων (Frankel, 2003, Hagan, 2010).

α) Stand by Arrangement (SBA)

Το πρόγραμμα αυτό, αποτελεί ένα από τα βασικά προγράμματα χρηματοδότησης του ΔΝΤ από το 1952. Χρησιμοποιείται, κυρίως από χώρες με σχετικά καλό οικονομικό παρελθόν. Τα τελευταία έτη έχει μειωθεί η χρήση του προγράμματος, αλλά παραμένει το γνωστότερο όσον αφορά στην οικονομική βοήθεια σε χώρες μεσαίου εισοδήματος. Σύμφωνα με αυτό, παρέχεται υποστήριξη για την προσαρμογή του ισοζυγίου πληρωμών και το δάνειο εκταμιεύεται τμηματικά, με βάση τους όρους που έχουν τεθεί.

β) Flexible Credit Line (FCL)

Το πρόγραμμα αυτό, χρησιμοποιείται για χώρες με ισχυρούς οικονομικούς δείκτες και ιστορικό πραγματοποίησης των απαραίτητων πολιτικών, όποτε κρίθηκαν αναγκαίες. Μετά την έγκριση του συγκεκριμένου προγράμματος, η χώρα μπορεί να χρησιμοποιήσει το σύνολο των χρημάτων που είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή, καθώς οι εκταμιεύσεις δεν γίνονται σταδιακά με δόσεις και υπό προϋποθέσεις, όπως γίνεται στη περίπτωση του SBA.

γ) Extended Fund Facility

Το πρόγραμμα αυτό χρησιμοποιείται από το ΔΝΤ, για να βοηθήσει χώρες που έχουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών σχετιζόμενα με διαρθρωτικά προβλήματα. Η διάρκεια του προγράμματος, μπορεί να εκτείνεται μέχρις ότου οι μακροοικονομικές ανισοροπίες της χώρας παύσουν να υφίστανται. Περιλαμβάνει μέτρα και συμφωνίες για τη βελτίωση των αγορών και τη λειτουργία των θεσμών και των φορέων, τη βελτίωση των φορολογικών και ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων, ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων και άλλα μέτρα.

δ) Μέτρα Επείγουσας Βοήθειας (Emergency Assistance)

Πρόκειται για βοήθεια προς χώρες, εξαιτίας προβλημάτων που έχουν προέλθει από φυσικές καταστροφές, στρατιωτικές συγκρούσεις και άλλα παρόμοια γεγονότα.

Η προσέγγιση του ΔΝΤ έχει δεχτεί πολλές επικρίσεις. Παρόλο αυτά πολλοί υποστηρικτές του ΔΝΤ δηλώνουν ότι οι επικρίσεις αυτές γίνονται διότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν γνωρίζουν καλά τις λειτουργίες και τους στόχους του ΔΝΤ, γεγονός που οφείλεται στην έλλειψη διαφάνειας εντός του ΔΝΤ καθώς και στην περίπλοκη φύση του Διεθνούς Οικονομικού Συστήματος γενικότερα. Επομένως, από τη μία πλευρά υπάρχει εκείνη η μερίδα ανθρώπων που θεωρεί πως το ΔΝΤ χρησιμοποιεί τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου ως πειραματόζωα και αφετέρου η άλλη πλευρά ανθρώπων που θεωρεί ότι οι αλλαγές αυτές που προτείνονται από το ΔΝΤ ανταποκρίνονται σε θέματα που είναι περισσότερο πολιτικά παρά οικονομικά και τα οποία έχουν ήδη οδηγήσει σε οικονομικές κρίσεις.

3.6 Φόρος - Ορισμός

Η έννοια του φόρου σύμφωνα με τον κλασικό ορισμό, αποτελεί αναγκαστική εισφορά που καταβάλλεται από τον πολίτη και την επιχείρηση, χωρίς ειδική αντιπαροχή και την εισπράττει το κράτος για να αντιμετωπίσει τις δημόσιες δαπάνες. Η αντιπαροχή, όμως, έχει γενικότερο χαρακτήρα, αφού με τους φόρους το κράτος διαμορφώνει το οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο όλων των πολιτών. Κατ' άλλη

διατύπωση, φόρος είναι το μονομερές αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων απ' τον ιδιωτικό προς το δημόσιο τομέα, οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την κάλυψη των δημοσίων βαρών (Charlet, 2010). Συνεπώς, η φορολογία αποτελεί μία από τις πηγές εσόδων του δημοσίου τομέα, πηγές οι οποίες καλύπτουν τις δημόσιες δαπάνες.

Συνεπώς, η φορολογία αποτελεί μία από τις πηγές εσόδων του δημοσίου τομέα, πηγές οι οποίες καλύπτουν τις δημόσιες δαπάνες. Έτσι οι πολίτες υποχρεούνται σε υλική θυσία για τη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού και την παροχή δαπανών όπως οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων, οι δαπάνες για την παιδεία, την υγεία, την εθνική άμυνα κτλ. Η πληρωμή των φόρων δεν αντιστοιχεί σε ειδικό αντάλλαγμα, αλλά σε γενικό που είναι απαραίτητο για την ύπαρξη και ευημερία του πολίτη, ως πρόσωπο εντεταγμένο στο κοινωνικό σύνολο.

Σε αντίθεση με τους φόρους, στην περίπτωση των τελών η χρηματική καταβολή αποτελεί αντιπαροχή για τον καταβάλλοντα. Έχει δηλαδή χαρακτήρα ανταποδοτικό. Παραδείγματα είναι το τέλος έκδοσης άδειας ανέγερσης οικοδομής, τα τέλη χαρτοσήμου άσκησης επιτηδεύματος, τα τέλη στάθμευσης αυτοκινήτων ή τα ταχυδρομικά τέλη. Ενώ τα τέλη υποδηλώνουν ειδική αντιπαροχή προς εκείνον που τα καταβάλλει, στην περίπτωση των φόρων η αντιπαροχή είναι γενική. Τα στοιχεία που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για να έχει φορολογικό χαρακτήρα η δεδομένη οικονομική επιβάρυνση είναι (Σταματόπουλος και Καραβοκύρης, 2011):

Οριστική χρηματική παροχή ιδιωτών προς το κράτος και Ν.Π.Δ.Δ.:

Η φορολογική παροχή είναι χρηματική, έχει χαρακτήρα οριστικό και υποκείμενο της παροχής είναι ιδιώτες Έλληνες υπήκοοι ή μη, φυσικά και νομικά πρόσωπα. Υποχρεωτική παροχή: Ο φόρος καθορίζεται μονομερώς από τη δημόσια εξουσία και η καταβολή του εξασφαλίζεται με μέσα εξαναγκασμού. Παροχή χωρίς ειδικό αντάλλαγμα: Ο φόρος επιβάλλεται για την κάλυψη δημοσίων δαπανών και την εν γένει ικανοποίηση των κρατικών σκοπών, χωρίς να υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ παροχής του φόρου και των υπηρεσιών που παρέχονται από το κράτος. Παροχή για εξυπηρέτηση δημοσίων σκοπών: Με τον φόρο ικανοποιούνται οι κρατικοί σκοποί ή με άλλη διατύπωση οι συλλογικές ανάγκες. Αυτό είναι φυσικό, αφού ο φόρος δεν αποβλέπει σε ταμειυτικούς σκοπούς, αλλά στη δημιουργία των προϋποθέσεων

εκείνων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν συνολικά οι κρατικές ανάγκες, πράγμα το οποίο συντελείται δια της μετατροπής του φόρου σε δημόσια περιουσία.

3.7 Αντικείμενο φόρου

Οι φόροι μπορεί να επιβάλλονται με βάση διάφορα χαρακτηριστικά των φορολογούμενων. Κάποια ουσιώδη στοιχεία του φόρου είναι το αντικείμενο της φορολογίας, το υποκείμενο της φορολογίας και ο φορολογικός συντελεστής. Αντικείμενο του φόρου (φορολογική βάση) είναι το μέγεθος με βάση το οποίο υπολογίζεται το ποσό του φόρου που υποχρεούται να καταβάλλει ο φορολογούμενος. Φορολογική βάση σήμερα αποτελούν κυρίως το εισόδημα, η περιουσία και η δαπάνη των φορολογούμενων.

Το πρόσωπο, τα οικονομικά στοιχεία του οποίου χρησιμοποιούνται ως βάση υπολογισμού των φόρων, ονομάζεται υποκείμενο του φόρου (φορολογική μονάδα). Το υποκείμενο του φόρου είναι συνήθως υποχρεωμένο να καταβάλλει και το φόρο, τα δύο αυτά πρόσωπα μπορούν ωστόσο και να μην συμπίπτουν. Υποκείμενα του φόρου αποτελούν τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα. Το ποσό φόρου, που αντιστοιχεί σε καθεμιά μονάδα φορολογικής βάσης και εκφράζεται ως ποσοστό, λέγεται φορολογικός συντελεστής (Δ. Σταματόπουλος - Α. Καραβοκύρης, 2011).

3.8 Διακρίσεις φόρων

Οι φόροι μπορούν να διακριθούν με διάφορα κριτήρια. Η κυριότερη και πιο παραδοσιακή διάκριση είναι σε: - άμεσους και - έμμεσους φόρους. Η διάκριση αυτή βασίζεται είτε στον τρόπο που εισπράττονται (διοικητική άποψη) είτε στη φύση του φορολογικού αντικειμένου (δημοσιονομική άποψη). Σύμφωνα με την πρώτη από τις δύο απόψεις στο φορολογικό μας σύστημα οι άμεσοι φόροι είναι ονομαστικοί, δηλαδή αναφέρονται σε ορισμένα πρόσωπα και επιβάλλονται στο παραγόμενο εισόδημα ή τη περιουσία του φορολογούμενου. Τέτοιοι φόροι είναι ο φόρος εισοδήματος ο φόρος κληρονομιών, ο φόρος δωρεών και γονικών παροχών, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος ακίνητης περιουσίας κτλ.

Κατά την άποψη αυτή και ο γνωστός σε όλους μας Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) είναι άμεσος καθώς βεβαιώνεται και εισπράττεται με την ίδια διαδικασία των άμεσων φόρων δηλαδή με ονομαστικούς καταλόγους. Έμμεσοι φόροι με την άποψη αυτή είναι όσοι επιβάλλονται στο δαπανώμενο εισόδημα και εισπράττονται όχι ονομαστικά, αλλά με την ευκαιρία πραγματοποίησης ορισμένων γεγονότων ή συναλλαγών. Τέτοιοι φόροι είναι οι δασμοί τα τέλη χαρτοσήμου οι φόροι κατανάλωσης και γενικά όσοι άλλοι εισπράττονται όχι με καταλόγους αλλά με βάση τιμολόγια.

Ένας άλλος διαχωρισμός των φόρων είναι σε φόρο Εισοδήματος - περιουσίας και - δαπάνης. Φόροι εισοδήματος είναι οι φόροι που επιβάλλονται επί της δημιουργίας ή απόκτησης εισοδήματος που συνιστά η αμοιβή της εργασίας ή το κέρδος της επιχείρησης ή το προϊόν του κεφαλαίου.

Φόροι περιουσίας είναι οι φόροι που επιβάλλονται επί στοιχείων της περιουσίας ή του κεφαλαίου είτε λόγω της απόκτησης τους από χαριστική αιτία (περιστασιακή φορολόγηση), είτε λόγω της κατοχής τους (συστηματική φορολόγηση του κεφαλαίου ή της περιουσίας). Η πιο διαδεδομένη μορφή περιστασιακών φόρων περιουσίας είναι οι φόροι επί των κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών. Συστηματική φορολογία του κεφαλαίου αποτελούν οι ετήσιοι φόροι επί της περιουσίας, που καταλήγουν όμως στην πράξη να λειτουργούν ως ένα είδος συμπληρωματικού φόρου.

Φόροι επί της δαπάνης ή φόροι κατανάλωσης είναι φόροι που επιβάλλονται με την ευκαιρία της χρησιμοποίησης του εισοδήματος ή του κεφαλαίου για την απόκτηση αγαθών ή υπηρεσιών για καταναλωτικούς ή επενδυτικούς σκοπούς (ΟΟΣΑ, 2011). Βάση επιβολής των φόρων αυτών είναι η αξία της συναλλαγής ή αλλιώς το τίμημα της αγοράς, (γενικοί φόροι κατανάλωσης) ή άλλα στοιχεία όπως το βάρος, ο όγκος κλπ (ειδικοί φόροι κατανάλωσης) Παράλληλα οι φόροι διακρίνονται σε: - πραγματικούς και - προσωπικούς.

3.9 Φόρος Προστιθέμενης Αξίας και ΔΝΤ

Η ταχεία και φαινομενικά ακαταμάχητη άνοδος του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι πιθανότατα η πιο σημαντική φορολογική εξέλιξη του τελευταίου εικοστού αιώνα. Πριν από σαράντα χρόνια, ο φόρος ήταν ελάχιστα γνωστός έξω βαρετές πραγματείες. Σήμερα αποτελεί βασική πηγή δημόσιων εσόδων άνω των 120 ετών χώρες. Περίπου 4 δισεκατομμύρια άνθρωποι, το 70% του παγκόσμιου πληθυσμού, τώρα ζουν σε χώρες με ΦΠΑ και αυξάνουν περίπου 18 τρισεκατομμύρια δολάρια σε φορολογικά έσοδα - περίπου το ένα τέταρτο του συνόλου των κρατικών εσόδων.

Ο ΦΠΑ θεωρείται βασικό μέσο για τη διασφάλιση της μακροοικονομίας τη σταθερότητα και την ανάπτυξη, θέτοντας την εσωτερική κινητοποίηση των εσόδων σε μία πιο σταθερή βάση, έτσι ώστε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) να έχει σημαντικό ρόλο σε ότι αφορά τον σωστό σχεδιασμό και εφαρμογή του.

Εντός του πλαισίου αυτών των ευρύτερων ανησυχιών, το Τμήμα Δημοσίων Υποθέσεων (FAD) του ΔΝΤ παρέχει σημαντική τεχνική βοήθεια σε σχέση με τον ΦΠΑ (μερικές φορές σε συνδυασμό με το Νομικό Τμήμα του ΔΝΤ).

Πράγματι, το ήμισυ όλων των χωρών που εισήγαγαν ΦΠΑ τα τελευταία είκοσι χρόνια ακολούθησαν τις συμβουλές του FAD για το σκοπό αυτό ενώ παρατηρούμε πως το ποσοστό αυτό συνεχώς αυξάνεται. Οι φόροι προστιθέμενης αξίας (εφεξής "ΦΠΑ") αντιπροσωπεύουν σημαντικές πηγές διακυβέρνησης.

Κατά το τελευταίο μισό αιώνα, ο ΦΠΑ έχει υιοθετηθεί στη μεγάλη πλειοψηφία των ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων οικονομιών παρέχουν συμβάλλοντας σημαντικά στην αύξηση των κρατικών εσόδων (Bird, 2011). Ενώ οι ΦΠΑ διαφέρουν ως προς τα λεπτομερή στοιχεία, η κοινή δομή τους είναι ότι φορολογούν την τελική κατανάλωση επιβάλλοντας φόρους στις δραστηριότητες ("Προστιθέμενη αξία") κατά μήκος της αλυσίδας παραγωγής.

Εύκολα μπορεί κανείς να σκεφτεί πως ο ΦΠΑ αποτελεί μορφή φόρου επί των πωλήσεων, με τη σημαντική διάκριση ότι ο ΦΠΑ δεν φορολογεί τις πωλήσεις των ενδιάμεσων εμπορευμάτων από μία επιχειρηματική μονάδα σε άλλη. Δεδομένου ότι αυτά τα ενδιάμεσα αγαθά περιλαμβάνουν το κεφάλαιο τα αγαθά επενδύσεων, οι ΦΠΑ

δεν φορολογούν και έτσι αποθαρρύνουν τις επενδύσεις κεφαλαίου με αυτόν τον τρόπο οι εταιρικοί φόροι εισοδήματος.

Οι περισσότεροι από τους ΦΠΑ του κόσμου είναι βασισμένοι σε προορισμούς, πράγμα που σημαίνει ότι επιβάλλονται οι φόροι μόνο για αγαθά και υπηρεσίες που καταναλώνονται εντός της φορολογικής δικαιοδοσίας. Βάσει του ΦΠΑ προορισμού, οι εξαγωγές λαμβάνουν επιστροφές ίσες με το ποσό του ΦΠΑ που καταβλήθηκε κατά τη διάρκεια του έτους που παράγουν το εξαγόμενο στοιχείο, ενώ οι εισαγωγές υπόκεινται στον ΦΠΑ με τον ίδιο συντελεστή στα εγχώρια προϊόντα.

Δεδομένου ότι ο ΦΠΑ που βασίζεται στον προορισμό είναι φόρος που επιβάλλεται στις εισαγωγές και σε άλλα εγχώρια καταναλωθέντα αγαθά και ουσιαστικά δεν επιβάλλονται στις εξαγωγές, είναι κοινή αντίληψη ότι ένας ΦΠΑ ενθαρρύνει τις εξαγωγές, ενδεχομένως με το κόστος των εισαγωγών και των εγχωρίων αγαθών προς κατανάλωση.

3.10 Θεωρία Διεθνούς Εμπορίου για τον ΦΠΑ

Η θεωρία του διεθνούς εμπορίου προσφέρει μια πολύ διαφορετική προσέγγιση. Θεωρητικά, η φύση του ΦΠΑ με βάση τον προορισμό δεν πρέπει να έχει καμία επίπτωση στις εξαγωγές και τις εισαγωγές. Ο λόγος είναι ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες προσαρμόζονται για να ανατρέψουν τις επιπτώσεις του ΦΠΑ στα κίνητρα εξαγωγής και εισαγωγής. Εάν μια χώρα επιβάλλει ΦΠΑ με βάση τον προορισμό κατά 8% σε όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες, και η συναλλαγματική της ισοτιμία εκτιμάται κατά 8% ως αποτέλεσμα επιστρέφει στους εισαγωγείς και τους εξαγωγείς (Charlet, 2010).

Αυτό το είδος προσαρμογής των συναλλαγματικών ισοτιμιών προς έναν προορισμό με βάση τον ΦΠΑ είναι ακριβώς αυτό που προβλέπει η θεωρία και, ως εκ τούτου, οι ΦΠΑ δεν αναμένεται να επηρεάσουν πρότυπα διεθνούς εμπορίου. Στην πράξη, ο ΦΠΑ μπορεί να υποκαταστήσει άλλους φόρους (όπως φόρους εισοδήματος εταιρειών). Ο ΦΠΑ εφαρμόζεται συχνά άνισα σε αγαθά και υπηρεσίες και υπάρχουν ορισμένες δυσκολίες στη διαχείριση του ΦΠΑ που εμποδίζουν τους εξαγωγείς να

εισπράττουν ΦΠΑ εκπτώσεις - οι οποίες έχουν όλες τις δυνατότητες να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των εξαγωγών.

Όπως αυτές οι εκτιμήσεις θεωρείται συνήθως ότι είναι ήσσονος σημασίας, η ληφθείσα σοφία του διεθνούς εμπορίου θεωρείται ότι οι ΦΠΑ με βάση τον προορισμό πρέπει να επηρεάζουν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, αλλά όχι τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές. Αυτή η θεωρία είναι τόσο ευρέως αποδεκτή που σπάνια, έχει υποβληθεί σε δοκιμές.

3.11 Η φύση, η σημασία και διάδοση του ΦΠΑ

Παρά το όνομά του, ο ΦΠΑ δεν προορίζεται γενικά να είναι φόρος προστιθέμενης αξίας τέτοιου είδους αλλά προορίζεται συνήθως ως φόρος κατανάλωσης. Η ουσία του είναι ότι χρεώνεται σε όλα τα στάδια της παραγωγής, αλλά με την παροχή κάποιου μηχανισμού επιτρέποντας στις επιχειρήσεις να αντισταθμίσουν τον φόρο που κατέβαλαν για τις δικές τους αγορές αγαθών και υπηρεσίες έναντι του φόρου που επιβάλλουν στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών (ΟΟΣΑ, 2011).

Παρόλο που το χαρακτηριστικό αυτό είναι ξεκάθαρο, ο ΦΠΑ που παρατηρήθηκε στην πρακτική δείχνει σημαντική ποικιλομορφία όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την εμβέλεια των εισροών για τα οποία υπάρχει φορολογικός συμψηφισμός και το εύρος της οικονομικής δραστηριότητας στην οποία εφαρμόζεται ο φόρος (δηλαδή, η βάση του φόρου).

Μερικές μεγάλες χώρες (όπως η Κίνα) δεν χορηγούν επί του παρόντος πιστώσεις για φόρους επί των αγοραπωλησιών αγαθών επενδύσεων. Οι περισσότερες χώρες αποκλείουν τις εξαγωγές από τον ΦΠΑ, κατά την έννοια ότι ο φόρος αυτός δεν επιβάλλεται στις πωλήσεις για εξαγωγή, αλλά ο φόρος που εισπράττεται είναι ανακτήσιμος.

Ορισμένες χώρες επεκτείνουν τον ΦΠΑ μόνο στο στάδιο της κατασκευής ενώ άλλες χώρες συνηθίζουν να το επιβάλλουν στις υπηρεσίες. Η πρακτική που θα ακολουθηθεί ποικίλλει ενώ επίσης εφαρμόζεται ο φορολογικός συμψηφισμός: μακράν η πιο κοινή μέθοδος είναι μέσω της χρήσης των τιμολογίων, αλλά το ίδιο

αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με βάση τα λογιστικά βιβλία. Ως αποτέλεσμα της ποικιλομορφίας της πρακτικής, μπορεί να υπάρξει διαφωνία ως προς αν ένας συγκεκριμένος φόρος καλείται κανονικά ως ΦΠΑ ή όχι.

Ο ΦΠΑ πρέπει να είναι (Ebrill, 2001):

Φόρος ευρείας βάσης που επιβάλλεται στις πωλήσεις βασικών προϊόντων μέχρι και τουλάχιστον με τη συστηματική αντιστάθμιση του φόρου που επιβάλλεται στα εμπορεύματα που αγοράζονται ως εισροές.

Αυτό αφήνει περιθώρια αμφισβήτησης, αλλά υπογραμμίζει αυτό που λαμβάνεται εδώ για να είναι το βασικό χαρακτηριστικό του ΦΠΑ: ο φόρος εισπράττεται σε όλη την παραγωγή διαδικασία, με πρόβλεψη για μείωση του φόρου με τον καταβληθέντα φόρο όσον αφορά τις αγορές.

Η έγκριση ενός συστήματος ΦΠΑ- που σημαίνει επέκταση στο στάδιο της λιανικής πώλησης - ήταν στη συνέχεια μέρος των όρων του προγράμματος του ΔΝΤ το 1996. Επιπλέον, πολλές χώρες επιλέγουν να καλέσουν με άλλο όνομα - έναν γενικό φόρο επί των πωλήσεων ή ένα αγαθό και φόρο υπηρεσιών. Η επιλεγμένη ετικέτα δεν έχει σημασία για αυτήν την αναφορά που συλλέγονται στα ενδιάμεσα στάδια της παραγωγής. Υπάρχει βεβαίως ένα ζήτημα απόφασης σχετικά με το πότε οι εξαιρέσεις από τον φόρο γίνονται τόσο διαδεδομένες ώστε ο φόρος παύει να είναι ΦΠΑ.

Η προέλευση και η διάδοση του ΦΠΑ

Ο ΦΠΑ είναι ένας σύγχρονος φόρος. Πριν από την εισαγωγή του, οι εγχώριοι έμμεσοι φόροι ήταν που συνήθως περιορίζονται σε στενά καθορισμένα προϊόντα (ειδικοί φόροι κατανάλωσης επί του αλκοόλ και του καπνού, για παράδειγμα) και, ιδίως, φόρους επί των πωλήσεων και του κύκλου εργασιών. Οι παραμορφώσεις που δημιουργήθηκαν από το τελευταίο είδος φόρου (όπως η ενθάρρυνση της κάθετης ολοκλήρωσης μιας βιομηχανίας αποκλειστικά για τη μείωση των φορολογικών υποχρεώσεων), σε συνδυασμό με την αύξηση των απαιτήσεων των εσόδων, παρέσχε ένα κίνητρο για την αναζήτηση εναλλακτικών, λιγότερο στρεβλωτικών φόρων.

Διανοητικά, η βασική ιδέα του φόρου προστιθέμενης αξίας φαίνεται να προέρχεται από έναν Γερμανό επιχειρηματία, τον Von Siemens, που γράφει στη δεκαετία του 1920. Υπήρχαν και άλλες εξελίξεις στη δεκαετία του 1920, συμπεριλαμβανομένης της πρότασης της πίστωσης τιμολογίου μέθοδος από τον Adams (1921). Ιδιαίτερες επιρροές συνέβαλαν οι "Le père de la TVA", ο Maurice Lauré (1953, 1957).

Η υιοθέτηση του ΦΠΑ άρχισε αργά. Πρώιμες προτάσεις για την εισαγωγή του φόρου έγιναν στη Γαλλία τη δεκαετία του 1920 και από την αποστολή Shoup στην Ιαπωνία το 1949.

Αρχίζοντας στα τέλη της δεκαετίας του 1960, η διάδοση του ΦΠΑ επιταχύνθηκε με γρήγορους ρυθμούς. Η Βραζιλία εισήγαγε το φόρο στη Νότια Αμερική το 1967, το ίδιο έτος κατά το οποίο η υιοθέτηση από τη Δανία ξεκίνησε τη γενικευμένη εισαγωγή του Europe. Ο ρυθμός εφαρμογής του ΦΠΑ παρέμεινε ταχέος μέχρι τη δεκαετία του 1970, οπότε σημείωσε χαλάρωση για μια δεκαετία, προτού να πάρει και πάλι την ανοδική πορεία στο τελευταίο κομμάτι της δεκαετίας του '80 και από τη δεκαετία του '90.

Στην πρώιμη φάση κυριάρχησε η εφαρμογή του ΦΠΑ στις ακόλουθες χώρες:

- Δυτική Ευρώπη, κατόπιν της απόφασης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να υιοθετήσει τον ΦΠΑ ως κοινή μορφή φόρου επί των πωλήσεων
- Λατινική Αμερική, ακολουθώντας την πρωτοβουλία στη Βραζιλία.

Οι μόνο χώρες εκτός αυτών των περιοχών που θα υιοθετήσουν ΦΠΑ μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80 ήταν η Ακτή του Ελεφαντοστού, η Ινδονησία, το Ισραήλ, η Σενεγάλη, η Νότια Κορέα και η Τουρκία. Η επιτάχυνση της εξάπλωσης του ΦΠΑ από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 αντικατοπτρίζει τρία νέα επεισόδια, δηλαδή την υιοθέτηση του ΦΠΑ (Bird, 2011):

- από τις περισσότερες οικονομίες σε μεταβατικό στάδιο.
- από μεγάλο αριθμό αναπτυσσόμενων χωρών, ιδίως στην Αφρική, αλλά και την Ασία και τον Ειρηνικό: περισσότερες από τις μισές από όλες τις χώρες στις περιοχές αυτές έχουν τώρα ΦΠΑ, σε σύγκριση με περίπου 15% πριν από μια δεκαετία. και

- από τις μικρές νησιωτικές οικονομίες, σχεδόν καμία από τις οποίες δεν είχε προηγουμένως ΦΠΑ μέχρι το 1990.

Στη Δυτική Ευρώπη, η υιοθέτηση του ΦΠΑ συνδέθηκε στενά με την προσπάθεια για μεγαλύτερη οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: ο ΦΠΑ είναι ιδιαίτερα κατάλληλος για την αποφυγή των σχετικών στρεβλώσεων του εμπορίου με τους έμμεσους φόρους που αντικατέστησε. Στη Νότια Αμερική, ο ΦΠΑ θεωρείται ένας αποτελεσματικότερος φόρος αύξησης των εσόδων, ο οποίος θα ήταν συνεπής με τον αυξανόμενο εξωτερικό προσανατολισμό των οικονομικών πολιτικών.

Η ταχεία υιοθέτηση του

Ο ΦΠΑ στις μεταβατικές οικονομίες αντανάκλούσε την ανάγκη αντικατάστασης των παραδοσιακών πηγών εσόδων (όπως εισφορές στις κρατικές επιχειρήσεις) που μειώνονταν ως αποτέλεσμα οικονομικού μετασχηματισμού με ένα φορολογικό καθεστώς προσαρμοσμένο στις αναδύμενες οικονομίες της αγοράς. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί επίσης να αντανάκλούσε την κατάσταση του ΦΠΑ ως προϋπόθεση για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ακόμη και εντός των περιφερειακών ομίλων που παρουσιάστηκαν για τη δεκαετία του 1990, υπάρχει μια αξιοσημείωτη ποικιλομορφία εμπειρίας. Ωστόσο, μερικά βασικά χαρακτηριστικά προκύπτουν. Ο ΦΠΑ εφαρμόζεται όλο και περισσότερο από χώρες με χαμηλότερο μέσο όρο τα επίπεδα της οικονομικής ανάπτυξης όπως υπολογίζονται με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (τα στοιχεία αναφέρονται σε τρέχοντα δολάρια ΗΠΑ και συνεπώς υποεκτιμούν την τάση αυτή). Οι οικονομίες έχουν υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, υψηλά επίπεδα αλφαριθμητισμού και υψηλότερους δείκτες του ΑΕΠ σε σχέση με άλλες χώρες που εισήγαγαν πρόσφατα τον ΦΠΑ (Bird, 2006).

Οι πολυπληθέστερες χώρες χωρίς κεντρικό ΦΠΑ είναι η Ινδία και οι Ηνωμένες Πολιτείες ενώ υπάρχουν πολλές πιθανές εξηγήσεις για τη μη υιοθέτηση στις χώρες αυτές. Πρόκειται για ομοσπονδιακές χώρες με ισχυρή παρουσία των

κρατών στην είσπραξη των γενικών φόρων κατανάλωσης ενώ υπάρχουν τεράστιες δυσκολίες στη λειτουργία του ΦΠΑ ως φόρος χαμηλότερου επιπέδου.

Δύο άλλες ομάδες τάσσονται εναντίον της υιοθέτησης του ΦΠΑ. Πρώτον, αν και ο μέσος πληθυσμός των χωρών χωρίς ΦΠΑ είναι περίπου 27 εκατομμύρια, περίπου 30 τοις εκατό έχουν πληθυσμούς κάτω των 500.000. και περίπου το ήμισυ έχει λιγότερα από 2 εκατομμύρια. Δηλαδή, πολλές χώρες εκτός ΦΠΑ είναι μικρές χώρες. Επιπλέον, πολλά από αυτά είναι νησιά. Για τέτοιες οικονομίες ο ΦΠΑ μπορεί να προσφέρει σχετικά μικρό κέρδος έναντι ενός ευρείας βάσης.

3.12 Συμπεράσματα

Με βάση τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω διαπιστώνεται ότι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποτελεί έναν διεθνή οργανισμό ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Επίσης, σκοπός του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι να παρέχει βοήθεια στις χώρες που έχουν οικονομική ανάγκη και χρειάζονται υποστήριξη. Επιπλέον, ο φόρος προστιθέμενης αξίας προορίζεται συνήθως ως φόρος κατανάλωσης.

Κεφάλαιο 4

Σύγκριση ΦΠΑ στην Ευρώπη

4.1 Εισαγωγή

Η συνεχής επιτήρηση της ελληνικής οικονομίας, ξεκίνησε με την απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομικών της Ε.Ε στις 2 Δεκεμβρίου 2010, αφού η Ελλάδα δεν είχε λάβει τα απαραίτητα μέτρα για την μείωση του υπερβολικού ελλείμματος. Ακολούθησαν συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της ελληνικής οικονομίας εκ μέρους διεθνών οίκων αξιολόγησης όπως η Fitch, η Standard and Poor's και η Moody's ενώ εντάθηκαν οι ανησυχίες αλλά και οι φήμες στις αγορές για ενδεχόμενη πτώχευση της χώρας.

Όλες αυτές οι ενέργειες οδήγησαν στην αύξηση των περιβόητων spreads της διαφοράς δηλαδή επιτοκίων σε σχέση με μια χώρα αναφοράς των ελληνικών κρατικών ομολόγων έναντι των γερμανικών. Από τις αρχές του 2010 έγινε εμφανές ότι η χώρα λόγω των υψηλών ελλειμμάτων και χρεών θα αντιμετώπιζε πρόβλημα δανειοδότησης από τις διεθνείς αγορές. Έτσι σταδιακά άρχισε να δημιουργείται μια κρίση δανεισμού την οποία το οικονομικό επιτελείο υποτίμησε στην πράξη ιδιαίτερα μέχρι και τα μέσα Φεβρουαρίου του 2010.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι ενώ οι δανειακές ανάγκες της χώρας για όλο το 2010 ήταν 53δισ ευρώ, η κυβέρνηση δεν εξαντλούσε όλα τα ποσά που τις προσφερόταν από τις αγορές έστω και με τοκογλυφικό επιτόκιο. Έτσι, τον Ιανουάριο του 2010, ενώ οι αγορές της προσέφεραν 25δισ ευρώ με επιτόκιο 6,2%, το οικονομικό επιτελείο δανείστηκε μόνο 8δισ ευρώ για πέντε έτη. Ας σημειωθεί ότι από τις 11 Απριλίου 2010 με απόφαση των υπουργών Οικονομικών των Euro group στην οποία συμφωνήθηκε να χορηγηθούν στην χώρα μας από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης διμερή δάνεια, το επιτόκιο που προβλέφθηκε για δανεισμό άνω της τριετίας προσδιορίστηκε στο 6% περίπου. Δηλαδή όταν η Ελλάδα αποδεχόταν τους όρους ένταξής της στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης γνώριζε ότι η διαφορά που

τελικά κέρδιζε τότε σε σχέση με τα επιτόκια της αγοράς ήταν περίπου 0,2-0,3% περίπου.

Το πακέτο στήριξης που τελικά εγκρίθηκε ήταν δάνεια της τάξης των 110δισ ευρώ, από τα οποία 30δισ από το ΔΝΤ και τα υπόλοιπα 80δισ από τις χώρες μέλη της Ευρωζώνης με την μορφή διμερών οργανωμένων δανείων. Χαρακτηριστικό είναι πως οι τριμηνιαίες εκταμιεύσεις της δανειακής χρηματοδότησης από τα κράτη – μέλη της Ευρωζώνης θα βασίζονται σε τριμηνιαίους απολογισμούς από τους οποίους θα προκύπτει η συμμόρφωση της Ελλάδος με τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης που έχουν τεθεί από τους δανειστές.

Κι αυτό θα γίνεται καθ' όλη την τριετή διάρκεια της συμφωνίας, αλλά ακούγεται για συνεργασία του ΔΝΤ μέχρι και το 2020. Στην ουσία πρόκειται για το μεγαλύτερο δάνειο που χορηγήθηκε ποτέ από διεθνείς οργανισμούς και κρατικούς πιστωτές σε τρίτη χώρα. Η απόφαση της 11ης Απριλίου για την διάσωση της Ελλάδας υιοθετήθηκε προκειμένου τα κράτη της Ευρωζώνης να διαφυλάξουν την χρηματοοικονομική σταθερότητα στην Ευρωζώνη ως σύνολο.

Η απόφαση για την διάσωση της Ελλάδας ουσιαστικά επιβλήθηκε από τις αγορές και τις κερδοσκοπικές πιέσεις. Όταν μάλιστα η πτώση του Χρηματιστηρίου Αθηνών άρχισε να μολύνει το ευρώ και τις τραπεζικές μετοχές του CAC40 και του DAX, τότε ήταν πλέον σαφές ότι η Γαλλία και η Γερμανία έπρεπε να επέμβουν προκειμένου να διασώσουν τις γαλλικές και γερμανικές τράπεζες που ήταν εκτεθειμένες σε ελληνικά κρατικά ομόλογα αξίας 54δισ και 91 31,5δισ αντίστοιχα σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ στις 5 Μαΐου 2010.

Δηλαδή το σχέδιο σωτηρίας της Ελλάδας ήταν σχέδιο σωτηρίας των πιστωτών της. Έτσι η βασική προϋπόθεση για την εκταμίευση των δανείων ήταν η εκπόνηση και η πιστή εφαρμογή ενός δρακόντειου οικονομικού προγράμματος για την εξυγίανση της ελληνικής οικονομίας. Το πρόγραμμα αυτό διαμορφώθηκε μετά από διαπραγματεύσεις της κυβέρνησης με το ΔΝΤ, την Ε.Ε και την ΕΚΤ (τρόικα) και έλαβε την μορφή μνημονίου.

Τα πρώτα μέτρα εφαρμογής του Μνημονίου, όπως και το κείμενο του μνημονίου και οι αποφάσεις της Ευρωζώνης στις 25 Μαρτίου και στις 11 Απριλίου

κυρώθηκαν από την Βουλή με τον Ν.3822/2010 (Προστασία της Εθνικής Οικονομίας – Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης) και τον Ν.3845/2010 .

4.2 ΦΠΑ στην Ελλάδα-Πρόσφατες εξελίξεις

Ο Ν.3763/2029 ενσωμάτωσε μεταξύ άλλων αριθμό οδηγιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφορικά με το ΦΠΑ. Ειδικότερα με το άρθρο 20 ενσωματώθηκε η οδηγία 2007/74 ΕΚ που αφορά στους κανόνες για την απαλλαγή από το ΦΠΑ και τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (ΕΦΚ) των εμπορευμάτων που εισάγονται με τις προσωπικές αποσκευές από τρίτες χώρες ή από τα εδάφη που δεν εφαρμόζονται οι Κοινοτικές Οδηγίες περί ΦΠΑ ή/και ΕΦΚ.

Με το άρθρο 21 ενσωματώνονται οι Οδηγίες 2006/112/ΕΚ και 2006/69/ΕΚ για τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη παραπέμψει την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (οπότε αναμένεται και η παύση της σχετικής διαδικασίας). Με το άρθρο 22 ενσωματώνονται οι Οδηγίες 2008/ΕΚ για τον τόπο παροχής των υπηρεσιών 2008/9/ΕΚ για τους όρους και τη διαδικασία επιστροφής ΦΠΑ σε μη εγκατεστημένους στην Ελλάδα υποκείμενους στο φόρο και 2008/118/ΕΚ για τις νέες δηλωτικές υποχρεώσεις των υποκείμενων στο ΦΠΑ προσώπων γνωστές και ως πακέτο ΦΠΑ.

Με το άρθρο 20 του νόμου 3763/2009 εμπορεύματα που μεταφέρουν οι ιδιώτες επιβάτες στις προσωπικές τους αποσκευές όπως καπνικά και αλκοολούχα ποτά απαλλάσσονται από το ΦΠΑ και τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης εφόσον τα αγαθά δεν είναι εμπορικού χαρακτήρα, το ταξίδι αρχίζει ή περιλαμβάνει διέλευση από Τρίτη χώρα και ο επιβάτης δεν είναι σε θέση να αποδείξει ότι τα εμπορεύματα αποκτήθηκαν σε κράτος μέλος και δεν δικαιούται επιστροφή των συγκεκριμένων φόρων.

Η απαλλαγή από το ΦΠΑ και τον ΕΦΚ των εν λόγω εμπορευμάτων ισχύει μόνο μέχρι ενός ποσού ενώ όταν τα εμπορεύματα μεταφέρονται από ανηλίκους κάτω των 17 ετών δεν ισχύει καμία απαλλαγή. Με το άρθρο 21 του Νόμου 3763/2009

γίνονται οι απαραίτητες νομοτεχνικές ρυθμίσεις που επήλθαν με την κωδικοποίηση των αντίστοιχων οδηγιών.

Αναφορικά με τον τόπο παροχής υπηρεσιών που παρέχονται διασυνοριακά και με ισχύ από 1η Ιανουαρίου το 2010 προβλέπονται τα ακόλουθα: σύμφωνα με το γενικό κανόνα, όπως αυτός αναφέρεται στη νέα παράγραφο του άρθρου 14 του Κώδικα ΦΠΑ όταν οι υπηρεσίες παρέχονται σε υποκείμενο στο φόρο, οι υπηρεσίες θα φορολογούνται στον τόπο που είναι εγκατεστημένος ο λήπτης. Ωστόσο, εάν ο λήπτης των υπηρεσιών αυτών είναι μόνιμη εγκατάσταση ενός υποκείμενου στο φόρο τότε ο τόπος φορολογίας των υπηρεσιών θα είναι η χώρα που βρίσκεται η μόνιμη εγκατάσταση.

4.3 Σύγκριση ΦΠΑ στην Ευρώπη

Ένα βασικό στοιχείο είναι η συνολική φορολογική επιβάρυνση μιας χώρας. Όπως είναι γνωστό, το φορολογικό βάρος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα είναι κάτω από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωζώνης (EZ-17), αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EE-27). Στο Διάγραμμα 1 παρουσιάζεται επίσης και η σύνθεση των εσόδων σε άμεσους, έμμεσους φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (ΕΚΑ). Τα στοιχεία που υπάρχουν σχετικά με τη σύνθεση των εσόδων από άμεσους, έμμεσους φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (ΕΚΑ), επιβεβαιώνουν την επικρατούσα άποψη ότι, συγκριτικά με άλλες χώρες της ΕΕ, τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα προέρχονται κυρίως από έμμεσους φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και λιγότερο από άμεσους φόρους.

Αν το φορολογικό βάρος δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, τότε έχει ενδιαφέρον να δούμε τους επιμέρους φόρους, να εξετάσουμε το μέγεθός τους και κατά πόσο αυτοί είναι φιλικόι στην ανάπτυξη με βάση τα ευρήματα των ερευνών που αναφέραμε πιο πάνω. Αναλυτικότερα σε ότι αφορά τους φόρους περιουσίας, θα λέγαμε ότι κατατάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: εκείνους που επαναλαμβάνονται σε ετήσια βάση και εκείνους που συνήθως επιβάλλονται στις συναλλαγές, που στην περίπτωση μας αναφέρονται ως λοιποί φόροι. Με βάση στοιχεία της Eurostat, από την έρευνα που έχει διεξάγει, καθίσταται σαφές ότι, τα έσοδα από φόρους περιουσίας

στην Ελλάδα, την περίοδο 2000-2011, ήταν πάνω από τον αντίστοιχο μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης.

Αν εξετάσουμε όμως από ποιες κατηγορίες φόρων προέρχονται τα έσοδα στην Ελλάδα, βλέπουμε ότι αυτά προέρχονται κυρίως από τους φόρους στις συναλλαγές και πολύ λιγότερο από τον ετησίως επαναλαμβανόμενο φόρο στην ακίνητη περιουσία.

Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι ο φόρος στην ακίνητη περιουσία στην Ελλάδα ήταν πολύ μικρός, ενώ αντίθετα ο φόρος μεταβίβασης είχε υψηλούς συντελεστές και επιπλέον στην περίοδο 2000-2011 είχαμε πολλές συναλλαγές στα ακίνητα. Ωστόσο, με το ξέσπασμα της κρίσης η κατάσταση αντιστράφηκε.

Μετά το 2008 και την επέλευση της οικονομικής κρίσης, τα έσοδα από φόρους στις συναλλαγές μειώθηκαν δραστικά, ενώ τα έσοδα από τον ετήσιο φόρο αυξήθηκαν σημαντικά. Τα στοιχεία αυτά είναι μέχρι το 2011, οπότε οι σημαντικές επιβαρύνσεις των φόρων περιουσίας (όπως το ΕΕΤΗΔΕ) δεν ήταν σε πλήρη ισχύ. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat (2013), τα έσοδα από τον ετήσιο φόρο περιουσίας ήταν € 2.229 δισ. το 2011 και αναμένεται το 2014 να ανέλθουν σε πάνω από € 3δισ. Με αυτή την προοπτική, η Ελλάδα θα είναι πιθανόν η χώρα με το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό εσόδων από ετήσιο φόρο περιουσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κάτω από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Με βάση τα πιο πάνω κριτήρια της ανάπτυξης, η Ελλάδα έχει κάνει επομένως μια σημαντική στροφή προς τα έσοδα από τον ετήσιο φόρο περιουσίας. Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να σημειωθεί πως, ο ετήσιος φόρος στην ακίνητη περιουσία μπορεί θεωρητικά να θεωρείται φιλικός στην ανάπτυξη, η αποτελεσματική εφαρμογή του όμως απαιτεί να γίνεται συχνά η αποτίμηση της αξίας των ακινήτων, ώστε αυτές να αντανακλούν τις τιμές της αγοράς, μια διαδικασία που δεν είναι απλή αλλά και συνεπάγεται κόστος.

Επιπλέον, η κατοικία και ιδιαίτερα η πρώτη κατοικία για κάθε νοικοκυριό δεν μπορεί να θεωρηθεί σαν κάθε άλλη κεφαλαιακή επένδυση, αλλά έχει έντονο το κοινωνικό στοιχείο, αφού η στέγαση των πολιτών θεωρείται βασικό κοινωνικό αγαθό. Αυτό επιβεβαιώνεται και από άλλες πολιτικές του κράτους, όπως επιδοτήσεις

στεγαστικών δανείων, εκπτώσεις τόκων στεγαστικών δανείων από τη φορολογία εισοδήματος, κ.ά. Σε πολλές χώρες, όπως ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Ίρλανδία, η Ολλανδία, η Γερμανία, κ.ά., ο φόρος περιουσίας επιβάλλεται σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης και αποδίδεται σε αυτήν, αποκτά δηλαδή χαρακτηριστικά ‘‘ανταποδοτικού φόρου’’.

Με τον όρο φόροι στην εργασία δεν εννοούμε μόνο τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ), αλλά τη γενικότερη επιβάρυνση της εργασίας, η οποία περιλαμβάνει και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (ΕΚΑ), τόσο του εργοδότη (ΕΚΑ εργ/δότη) όσο και του εργαζομένου (ΕΚΑ εργ/νου). Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της επιβάρυνσης αυτής είναι ότι, ενώ οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης δεν επηρεάζονται συνήθως από την οικογενειακή κατάσταση του εργαζομένου και είναι αναλογικές στο εισόδημα, η επιβάρυνση από το ΦΕΦΠ διαφέρει σημαντικά ανάλογα με το αν ο φορολογούμενος έχει οικογένεια, παιδιά ή όχι, αλλά, στις περισσότερες χώρες, έχει και προοδευτικό χαρακτήρα. Ένα πρώτο μέτρο υπολογισμού της επιβάρυνσης της εργασίας είναι να δούμε τη συνολική επιβάρυνση της εργασίας, δηλαδή ποιο είναι το ποσό που εισπράττει το κράτος από ΦΕΦΠ και ΕΚΑ, ως ποσοστό του κόστους εργασίας. Με βάση στοιχεία του ΟΟΣΑ αποδεικνύεται ότι η επιβάρυνση από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ήταν στην περίοδο 2000-2012 κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ. Ο δείκτης αυτός όμως αυξήθηκε από το 2013 ενώ ταυτόχρονα αυξήθηκε το αφορολόγητο και άλλες εκπτώσεις που υπήρχαν μέχρι το 2012. Η επιβάρυνση από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης είναι πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ και του ΟΟΣΑ. Για την Ελλάδα η εισφορά του εργοδότη είναι περί το 28%, ενώ στην ΕΕ-21 είναι γύρω στο 24% και 18% στον ΟΟΣΑ. Η εισφορά του εργαζομένου είναι στην Ελλάδα 16%, στην ΕΕ-21 περίπου 12% και στον ΟΟΣΑ περί το 10%.

Στον πίνακα 1 παρατηρούμε ότι οι έμμεσοι φόροι, που είναι φόροι στην κατανάλωση, αποδίδουν έσοδα περί το 13% του ΑΕΠ που είναι λίγο πιο κάτω από τον μέσο όρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι βασικότεροι φόροι κατανάλωσης είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), και οι ειδικοί φόροι στα καύσιμα, τον καπνό και το αλκοόλ. Υπάρχουν και κάποιοι άλλοι μικροί φόροι στις συναλλαγές, που όμως αποδίδουν μικρά σχετικά ποσά. Τα βασικά χαρακτηριστικά των έμμεσων φόρων στην

Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2000-2011 απεικονίζονται παρακάτω.

Πίνακας 1 Έσοδα από έμμεσους φόρους ως % ΑΕΠ (μ.ο.2000-2011)

Χώρες	Σύνολο έμμεσων φόρων	ΦΠΑ
Γερμανία	11,2	6,8
Ισπανία	11,4	5,8
Ιρλανδία	12,7	7,0
Ελλάδα	12,8	7,2
Λουξεμβούργο	12,9	6,0
Ην. Βασιλείο	13,1	6,6
Εσθονία	13,1	8,5
Βέλγιο	13,3	7,0
Πολωνία	13,6	7,6
Πορτογαλία	14,1	7,9
ΕΕ-27	13,6	7,5

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από Eurostat (2013)

Από τον Πίνακα 1 βλέπουμε ότι, πάνω από το μισό των έμμεσων φόρων προ-έρχεται από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας. Με βάση αυτά τα στοιχεία θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω αύξηση της έμμεσης φορολογίας στην Ελλάδα. Πριν αποφανθούμε όμως για κάτι τέτοιο, καλό είναι να δούμε και το ύψος των συντελεστών του ΦΠΑ.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται η διαμόρφωση των φορολογικών συντελεστών κατά τη διάρκεια των ετών. Παρατηρούμε λοιπόν πως η μεγαλύτερη αύξηση αλλά και οι υψηλότεροι συντελεστές παρουσιάζονται σε χώρες όπως η

Νορβηγία, η Ελλάδα, η Ουγγαρία και η Σουηδία ενώ οι χαμηλότεροι συντελεστές ΦΠΑ εντοπίζονται σε Καναδά, Ιαπωνία, Αυστραλία.

Παρατηρούμε ότι, ενώ η Ελλάδα έχει από τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ στην ΕΕ, τα έσοδα από αυτό τον φόρο, ως ποσοστό του ΑΕΠ, είναι ελαφρά κάτω από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ. Η εξήγηση μπορεί να είναι διττή: Από τη μια πλευρά αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι ισχύουν μικρότεροι συντελεστές σε μεγάλες κατηγορίες αγαθών (π.χ. τρόφιμα) ή σε περιφερειακό επίπεδο (π.χ. νησιά Αιγαίου). Από την άλλη πλευρά, τα μικρότερα έσοδα μπορεί να οφείλονται είτε σε αδυναμία εισπραξης είτε σε φοροδιαφυγή.

Το θέμα έχει εξεταστεί λεπτομερώς τα τελευταία χρόνια από ερευνητές και διεθνείς οργανισμούς ωστόσο στην εργασία αυτή θα περιοριστούμε στα ευρήματα μιας πρόσφατης μελέτης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission, 2013) η οποία κάνει και μια εκτεταμένη επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Οι εργασίες αυτές προσπάθησαν να μετρήσουν τη διαφορά μεταξύ εισπράξεων από τον ΦΠΑ και των δυνητικών εσόδων που θα μπορούσε να αποκομίσει το κράτος από τον φόρο αυτό. Το πιο γνωστό τέτοιο μέτρο είναι αυτό που χρησιμοποιεί ο ΟΟΣΑ (OECD 2012) εδώ και μερικά χρόνια και λέγεται Δείκτης Αποδοτικότητας ΦΠΑ (ΔΑΦΠΑ).

Ο δείκτης αυτός ορίζεται ως τα πραγματικά έσοδα από τον ΦΠΑ ως ποσοστό των εσόδων που θα μπορούσαν να εισπραχθούν δυνητικά αν ο ίσχυε ο κανονικός συντελεστής ΦΠΑ για όλα τα αγαθά και υπηρεσίες, χωρίς απαλλαγές και εξαιρέσεις και με τέλεια εφαρμογή. Ο ΔΑΦΠΑ στην ουσία περιλαμβάνει δύο υπο-δείκτες. Ο ένας μπορεί να αποκληθεί αποτελεσματικότητα πολιτικής (policy efficiency) και μετρά τον βαθμό στον οποίο τα έσοδα από τον φόρο που προβλέπει η νομοθεσία προσεγγίζουν εκείνα που θα εισπράττονταν αν ο φόρος επιβαλλόταν με τον βασικό συντελεστή ΦΠΑ σε μια ιδεατή φορολογική βάση, χωρίς απαλλαγές και εξαιρέσεις, με πλήρη συμμόρφωση.

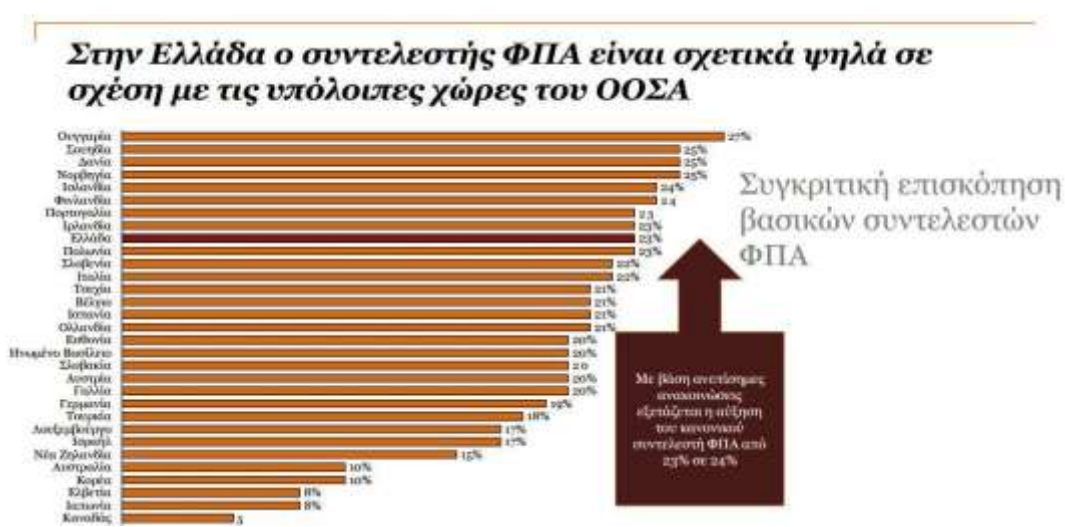
Ο δεύτερος υπο-δείκτης αφορά την αποτελεσματικότητα της συμμόρφωσης (compliance efficiency) και μετρά τον βαθμό στον οποίο τα έσοδα που πράγματι εισπράττονται διαφέρουν από εκείνα που θα εισπράττονταν αν υπήρχε πλήρης συμμόρφωση στην ισχύουσα νομοθεσία. Στην πράξη φυσικά υπάρχουν διαφορετικοί συντελεστές ΦΠΑ για αγαθά και υπηρεσίες (μπορεί να υπάρχουν και απαλλαγές από

τον ΦΠΑ), που οφείλονται σε πολιτικές αποφάσεις και επιπλέον δεν υπάρχει τέλεια συμμόρφωση.

Ο ΔΑΦΠΑ και παρόμοιοι δείκτες μπορούν να διασπαστούν επομένως στους πιο πάνω υπο-δείκτες που τους αποκαλούμε αντίστοιχα κενό πολιτικής (policy gap) και κενό συμμόρφωσης (compliance gap). Το κενό πολιτικής ορίζεται ως ο λόγος μεταξύ του ποσού που θεωρητικά θα μπορούσε να εισπραχθεί αν εφαρμοζόταν η υφιστάμενη δομή συντελεστών και απαλλαγών πάνω στη βάση της ιδιωτικής κατανάλωσης, δηλαδή η θεωρητική φορολογική οφειλή (ΘΦΟ) του ΦΠΑ και του ποσού που θα εισπραττόταν από ένα ιδεατό σύστημα στο οποίο δεν υπάρχουν εξαιρέσεις ή απαλλαγές και στο οποίο ισχύει μόνο ο βασικός συντελεστής.

Το κενό συμμόρφωσης, που αποκαλείται συχνά και Κενό ΦΠΑ, μετρά τη διαφορά μεταξύ πραγματικών εσόδων και δυνητικών εσόδων από τον ΦΠΑ, η οποία οφείλεται σε μη συμμόρφωση στη νομοθεσία. Θα πρέπει να τονιστεί ότι, το κενό αυτό δεν οφείλεται μόνο σε απάτη και φοροδιαφυγή, αλλά και σε φορο-αποφυγή, σε αδυναμία πληρωμής του ΦΠΑ από επιχειρήσεις λόγω χρεοκοπιών και προβλημάτων ρευστότητας των επιχειρήσεων, καθώς και στη χαμηλή επίδοση της φορολογικής διοίκησης στους ελέγχους και την είσπραξη των οφειλόμενων ποσών.

Σχήμα 1 Σύγκριση συντελεστή ΦΠΑ Ελλάδας με υπόλοιπες χώρες

Πηγή ΟΟΣΑ (2013)

Στη συνέχεια θέλοντας να εστιάσουμε την ανάλυσή μας μόνο στην Ευρώπη και χρησιμοποιώντας τις μελέτες του ΟΟΣΑ που έχουν γίνει στο πεδίο αυτό παραθέτουμε τον παρακάτω πίνακα όπου παρουσιάζονται αναλυτικά οι συντελεστές ΦΠΑ κατά τη διάρκεια των ετών σε όλη την Ευρώπη. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατηρούμε πως σε χώρες όπως η Γαλλία, η Αυστρία, η Βουλγαρία, το Λουξεμβούργο, η Δανία και το Βέλγιο κράτησαν σταθερούς στους συντελεστές ΦΠΑ κατά τη διάρκεια 2000-2012 ενώ χώρες όπως η Ελλάδα, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα και η Ισπανία αυξήσαν τους συντελεστές ΦΠΑ. Αντιθέτως, υπήρχαν και χώρες όπως η Σλοβακία που μειώσανε τον συντελεστή ΦΠΑ.

Πίνακας 2 Η πορεία του ΦΠΑ στην Ευρώπη

Χώρες	ΦΠΑ 2000	ΦΠΑ 2011	ΦΠΑ 2012
Βέλγιο	21	21	21
Βουλγαρία	20	20	20
Τσεχία	22	20	20
Δανία	25	25	25
Γερμανία	16	19	19
Εσθονία	18	20	20
Ιρλανδία	21	21	23
Ελλάδα	18	23	23
Ισπανία	16	18	18
Γαλλία	19,6	19,6	19,6
Ιταλία	20	20	21
Κύπρος	10	15	17
Λετονία	18	22	22
Λιθουανία	18	21	21
Λουξεμβούργο	15	15	15

Ουγγαρία	25	25	27
Μάλτα	15	18	18
Ολλανδία	17,5	19	19
Αυστρία	20	20	20
Πολωνία	22	23	23
Πορτογαλία	17	23	23
Ρουμανία	19	24	24
Σλοβενία	19	20	20
Σλοβακία	23	20	20
Φιλανδία	22	23	23
Σουηδία	25	25	25
Ην. Βασίλειο	17,5	20	20
Νορβηγία			
Ισλανδία			
ΕΕ-27	19,2	20,7	21

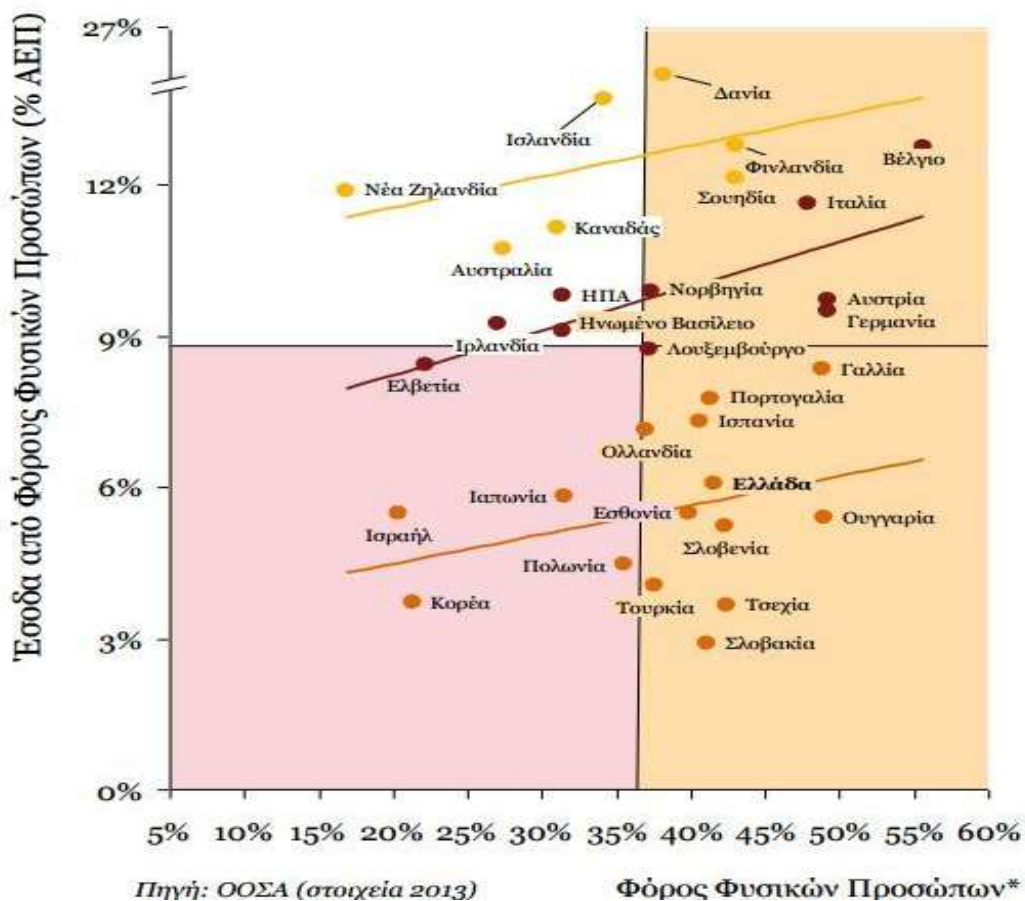
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από Eurostat (2016)

Στον πίνακα 3 που ακολουθεί παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την εισπραξιμότητα των φόρων σε διάφορες χώρες τόσο εντός όσο και εκτός Ευρώπης. Διαπιστώνεται επομένως πως τρεις ομάδες χωρών παρουσιάζουν συστηματικές αποστάσεις στην εισπραξιμότητα των φόρων για το ίδιο επίπεδο συντελεστή φορολόγησης με την Ελλάδα να βρίσκεται στην χαμηλότερη. Σε Ελλάδα, Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ολλανδία η υψηλή φορολογία των φυσικών προσώπων συνοδεύεται από φορολογικά έσοδα της τάξης μόλις του 6%-8% του ΑΕΠ.

Αναλυτικότερα, στη Βόρεια Αμερική, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, η σχετικά χαμηλή φορολογία εισοδήματος (20%-35%) αποφέρει έσοδα άνω του 105 του ΑΕΠ.

Στην Βόρεια Αμερική, την Ωκεανία, τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης αλλά και την Ιταλία, η εισπραξιμότητα του φόρου εισοδήματος είναι υψηλή. Στις χώρες με χαμηλή φορολογική εισπραξιμότητα και υψηλούς φορολογικούς συντελεστές συνήθως οι φοροεισπρακτικοί μηχανισμοί είναι χαλαροί και υπάρχει εκτεταμένη φοροδιαφυγή.

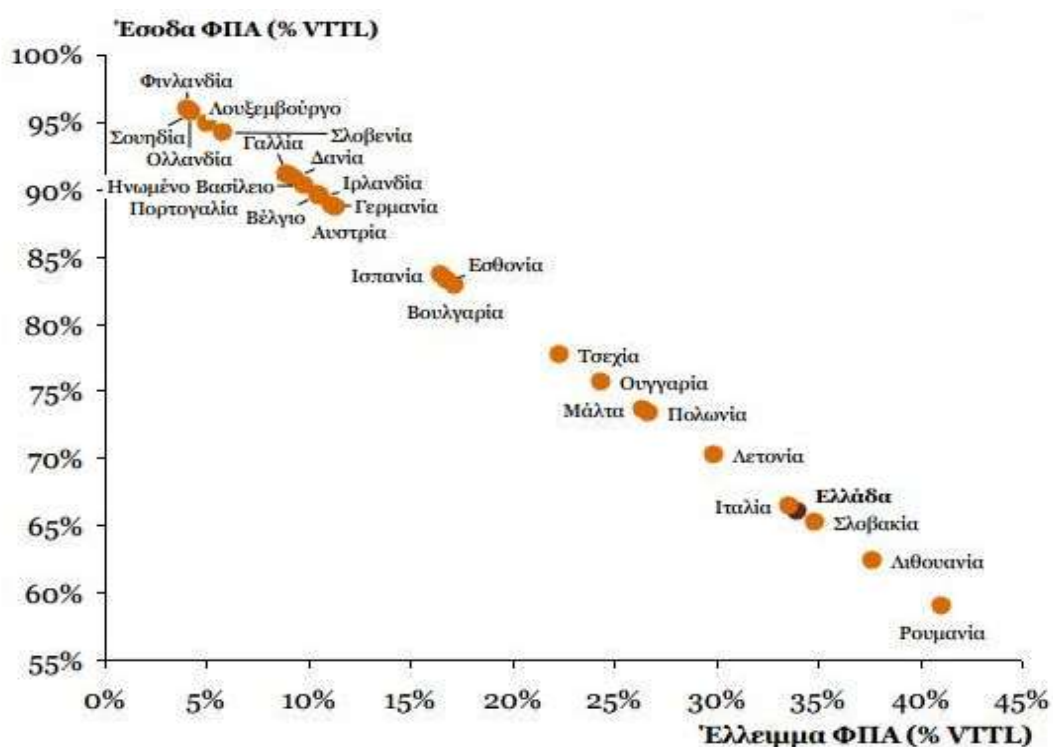
Πίνακας 3 Η εισπραξιμότητα των φόρων

Η Ελλάδα διακρίνεται από σημαντική απώλεια εσόδων ΦΠΑ. Το έλλειμμα ΦΠΑ VAT-Gap ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των πραγματοποιηθέντων εσόδων ΦΠΑ και

των θεωρητικών δυνητικών συνολικών εσόδων βάσει ισχύοντος ΦΠΑ. Το έλλειμμα ΦΠΑ στην Ελλάδα υπολογίζεται σε 34% ενώ χώρες με έλλειμμα ΦΠΑ άνω του 30% του VTTL είναι η Ρουμανία, η Λιθουανία, η Σλοβακία και η Ιταλία. Αντιθέτως, η Ολλανδία, η Φιλανδία, η Σουηδία, το Λουξεμβούργο η Σλοβενία και η Γαλλία παρουσιάζουν τα μέγιστα έσοδα από ΦΠΑ όπως αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Πίνακας 4 Έσοδα από ΦΠΑ

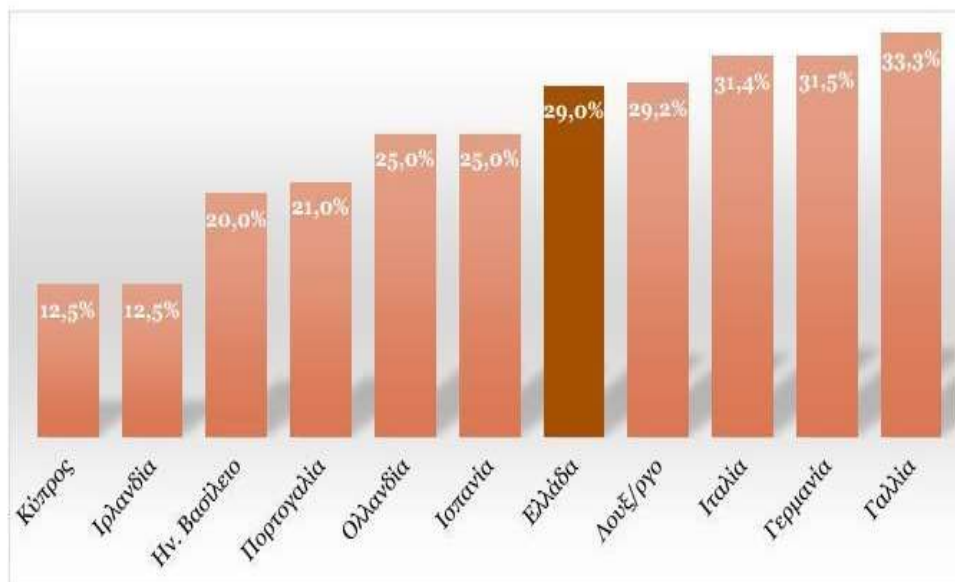

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (TAXUD), Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι συντελεστές φορολογίας εισοδήματος των επιχειρήσεων στις Ευρωπαϊκές χώρες. Διαπιστώνεται ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην 5η υψηλότερη θέση των χωρών με τους υψηλότερους συντελεστές φορολογίας εισοδήματος για επιχειρήσεις με τον υψηλότερο συντελεστή να παρουσιάζεται στη Γαλλία με ποσοστό 33,3% και τον χαμηλότερο αντίστοιχα συντελεστή στην Ιρλανδία και στην Κύπρο με ποσοστό 12,5%.

Πίνακας 5 Φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος επιχειρήσεων

Πηγή ΟΟΣΑ(2013)

Από όλα τα παραπάνω λοιπόν προκύπτουν τα ακόλουθα χρήσιμα συμπεράσματα. Στην Ελλάδα οι φορολογικοί συντελεστές σ' όλες τις κατηγορίες είναι από τους υψηλότερους, αλλά η συγκομιδή φόρων παραμένει στον μέσο όρο ή και υπολείπεται αυτού. Οι συνεχείς μεταβολές των φορολογικών παραμέτρων δεν μοιάζει να έχουν κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα πάνω στην εισπραξιμότητα των φόρων. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, η συνεισφορά του ΦΠΑ και λοιπών έμμεσων φόρων παρέμεινε σταθερή, ενώ "κατέρρευσε" η συνεισφορά των φόρων εισοδήματος νομικών προσώπων και αυξήθηκε η συνεισφορά του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και των φόρων ακίνητης περιουσίας, αναφέρει η μελέτη.

Βρέθηκε επίσης ότι ο Έλληνας φορολογούμενος υφίσταται την μεγαλύτερη έκτακτη επιβάρυνση από όλες τις άλλες χώρες. Καθώς και ότι ο συντελεστής ΦΠΑ είναι σχετικά ψηλά σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ, τη στιγμή μάλιστα που καταγράφεται σημαντική απώλεια εσόδων ΦΠΑ. Παράλληλα, η Ελλάδα

βρίσκεται στην 5η θέση των χωρών με τους υψηλότερους συντελεστές φορολογίας εισοδήματος για επιχειρήσεις.

- Τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα στηρίζονται κατά μέγιστο λόγο (94%) στους φόρους κατανάλωσης (ΦΠΑ, έμμεσοι φόροι), στους φόρους φυσικών προσώπων (φόρος εισοδήματος, ειδική εισφορά αλληλεγγύης, φόρος πολυτελείας), αλλά και στους φόρους ακίνητης περιουσίας.
- Γενικά δεν υπάρχουν ενδείξεις υπερφορολόγησης στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες, με εξαίρεση τους έμμεσους φόρους και τους φόρους ακίνητης περιουσίας.
- Η φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα ήταν έντονη την τελευταία πενταετία και τα έσοδα εκτοξεύθηκαν κατά 2,5 - 3 δισ. ευρώ, συμβάλλοντας στην πτώση των τιμών κατοικιών και την αποεπένδυση της αγοράς.
- Τα έσοδα από το ΦΠΑ και τους έμμεσους φόρους δεν είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στις μεταβολές του ΑΕΠ σε σχέση με τα έσοδα από τη φορολόγηση ακίνητης περιουσίας και από τη φορολόγηση των επιχειρήσεων.
- Το φορολογικό σύστημα είναι παραμετροποιημένο κατά τέτοιο τρόπο που δεν διευκολύνει τη συλλογή φόρων. Τιμωρεί τα μεσαία εισοδήματα και διογκώνει τα αδήλωτα εισοδήματα.
- Τα απόλυτα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα μειώνονται με τον χρόνο, αν και αυξάνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ, υποδηλώνοντας την αδυναμία άντλησης πρόσθετων φόρων σε συνθήκες παρατεταμένης κρίσης.
- Το έλλειμμα ΦΠΑ στην Ελλάδα εκτιμάται σε 34% καταδεικνύοντας την σημαντική απώλεια εσόδων, εξαιτίας της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής αλλά και της αναποτελεσματικότητας των φοροεισπρακτικών μηχανισμών.
- Η ανάπτυξη αποτελεί μονόδρομο για τη δημοσιονομική ανάταξη. Ενδεικτικά, αύξηση του ΑΕΠ κατά 10% θα αύξανε το σύνολο των φόρων κατά 11,3% .
- Ο συνολικός επανασχεδιασμός του φορολογικού συστήματος στην κατεύθυνση της απλοποίησης, της μείωσης των συντελεστών και της αύξησης των αφορολόγητων ορίων εμφανίζεται ως η βασική απαίτηση εξορθολογισμού και

επαναζυγίσματός του φορολογικού συστήματος, ώστε το τελευταίο να καταστεί οικονομικά αποτελεσματικότερο διευκολύνοντας την ανάπτυξη.

4.4 Συμπεράσματα

Με βάση τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω διαπιστώνουμε πως η μεγαλύτερη αύξηση αλλά και οι υψηλότεροι συντελεστές παρουσιάζονται σε χώρες όπως η Νορβηγία, η Ελλάδα, η Ουγγαρία και η Σουηδία ενώ οι χαμηλότεροι συντελεστές ΦΠΑ εντοπίζονται σε Καναδά, Ιαπωνία, Αυστραλία. Παρατηρούμε ότι, η Ελλάδα έχει από τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ στην ΕΕ. Επίσης, η Ελλάδα διακρίνεται από σημαντική απώλεια εσόδων ΦΠΑ. Το έλλειμμα ΦΠΑ στην Ελλάδα υπολογίζεται σε 34% λόγω της μη δυνατότητας είσπραξης εσόδων. Οι φοροαποφυγή, η φοροδιαφυγή και κυρίως η αδυναμία και η αναποτελεσματικότητα των φοροεισπρακτικών μηχανισμών είναι οι αιτίες της κατάστασης αυτής.

Κεφάλαιο 5

Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Το σημερινό σχέδιο δράσης αποτελεί το πρώτο βήμα προς έναν ενιαίο χώρο ΦΠΑ στην ΕΕ που θα διαθέτει τα μέσα για την καταπολέμηση της απάτης, τη στήριξη των επιχειρήσεων και θα είναι αρωγός της ψηφιακής οικονομίας και του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης στο οποίο παρατίθενται τρόποι για την επανεκκίνηση του ισχύοντος ενωσιακού συστήματος ΦΠΑ ώστε να απλουστευτεί, να θωρακιστεί έναντι της απάτης και να καταστεί φιλικότερο προς τις επιχειρήσεις.

Οι ισχύοντες κανόνες για τον ΦΠΑ πρέπει επείγοντως να επικαιροποιηθούν ώστε να παρέχουν καλύτερη στήριξη στην ενιαία αγορά, να διευκολύνουν το διασυνοριακό εμπόριο και να συμβαδίζουν με τις επιταγές της σημερινής οικονομίας η οποία χαρακτηρίζεται από την ψηφιοποίηση και την κινητικότητα.

Η «υστέρηση ΦΠΑ», ήτοι η απόκλιση μεταξύ των αναμενόμενων και των εισπραχθέντων εσόδων από τον ΦΠΑ στα κράτη μέλη, ανήλθε το 2013 περίπου σε 170 δισεκατομμύρια ευρώ. Η καθαυτή διασυνοριακή απάτη εκτιμάται ότι επιφέρει απώλεια εσόδων ΦΠΑ ύψους περίπου 50 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ταυτόχρονα, το ισχύον σύστημα ΦΠΑ εξακολουθεί να είναι κατακερματισμένο και δημιουργεί σημαντικό διοικητικό φόρτο, ιδίως για τις ΜΜΕ και τις επιχειρήσεις διαδικτυακού εμπορίου.

Το σχέδιο δράσης καθορίζει την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί για τον εκσυγχρονισμό των ισχυόντων κανόνων περι ΦΠΑ της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων:

- των βασικών αρχών για ένα μελλοντικό ενιαίο ευρωπαϊκό σύστημα ΦΠΑ·

- των βραχυπρόθεσμων μέτρων για την αντιμετώπιση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ·
- του εκσυγχρονισμού του πλαισίου των συντελεστών ΦΠΑ και του καθορισμού επιλογών προκειμένου να δοθεί στα κράτη μέλη μεγαλύτερη ευελιξία όσον αφορά τον καθορισμό των συντελεστών αυτών·
- των σχεδίων για την απλούστευση των κανόνων ΦΠΑ για το ηλεκτρονικό εμπόριο στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ψηφιακή ενιαία αγορά (DSM), καθώς και για μια συνολική δέσμη μέτρων για τον ΦΠΑ ώστε να διευκολυνθεί η λειτουργία των ΜΜΕ.

Σύμφωνα με τον αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Βάλντις Ντομπρόβσκις, αρμόδιος για το Ευρώ και τον Κοινωνικό Διάλογο, υποστηρίζεται ότι κάθε χρόνο, η διασυνοριακή απάτη στον τομέα του ΦΠΑ επιφέρει ένα κόστος για τα κράτη μέλη και τους φορολογούμενους της τάξης περίπου των 50 δισεκατομμυρίων ευρώ. Ταυτόχρονα, ο διοικητικός φόρτος για τις μικρές επιχειρήσεις είναι υψηλός και η τεχνολογική καινοτομία δημιουργεί νέες προκλήσεις για την είσπραξη του ΦΠΑ. Η Επιτροπή έχει ήδη προτείνει σαφή μέτρα για την αντιμετώπιση της εταιρικής φοροαποφυγής, και θα υιοθετήσουμε μια εξίσου αποφασιστική στάση όσον αφορά την αντιμετώπιση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ.

Ο Πιερ Μοσκοβισί, επίτροπος Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, Φορολογίας και Τελωνείων υποστηρίζει πως ο ΦΠΑ αποτελεί σημαντική πηγή φορολογικών εσόδων για τα κράτη μέλη. Ωστόσο τα εισπραχθέντα έσοδα από τον ΦΠΑ είναι κατά 170 δισεκατομμύρια ευρώ λιγότερα από ό,τι θα έπρεπε να είναι. Πρόκειται για τεράστια σπατάλη πόρων που θα μπορούσαν να διατεθούν για την ανάπτυξη και τις θέσεις απασχόλησης.. Επίσης, υποστήριξε ότι υπάρχει επιθυμία να δοθεί μεγαλύτερη αυτονομία στα κράτη μέλη όσον αφορά τον καθορισμό των μειωμένων συντελεστών τους ΦΠΑ.

Αναλυτικότερα υποστηρίζονται τα ακόλουθα:

- Ένα μελλοντικό οριστικό σύστημα ΦΠΑ στην ΕΕ για το διασυνοριακό εμπόριο, προκειμένου να περιοριστούν οι δυνατότητες απάτης

Το ισχύον σύστημα ΦΠΑ πρέπει να εκσυγχρονιστεί ώστε να συμβαδίζει με τις προκλήσεις της σημερινής οικονομίας, που χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση, την ψηφιοποίηση και την κινητικότητα. Το ισχύον σύστημα ΦΠΑ στις διασυνοριακές συναλλαγές, το οποίο τέθηκε σε ισχύ το 1993 με προοπτική να αποτελέσει ένα μεταβατικό καθεστώς, αφήνει περιθώρια για διάπραξη απάτης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή σκοπεύει να υποβάλει το 2017 πρόταση για την θέσπιση οριστικών κανόνων για έναν Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο ΦΠΑ. Σύμφωνα με τους νέους κανόνες, οι διασυνοριακές συναλλαγές θα εξακολουθήσουν να φορολογούνται βάσει των συντελεστών του κράτους μέλους προορισμού («αρχή της χώρας προορισμού») όπως και τώρα, αλλά ο τρόπος είσπραξης των φόρων θα αλλάξει σταδιακά προς ένα σύστημα που θα προσφέρει μεγαλύτερη προστασία έναντι της απάτης. Ταυτόχρονα, θα τεθεί σε εφαρμογή μια δικτυακή πύλη σε επίπεδο ΕΕ που θα διασφαλίζει ένα απλό σύστημα είσπραξης του ΦΠΑ για τις επιχειρήσεις και ένα αρτιότερο σύστημα συλλογής εσόδων για τα κράτη μέλη.

- Άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες

Η διασυνοριακή απάτη στον τομέα του ΦΠΑ στερεί από τα κράτη μέλη σημαντικά έσοδα. Οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι με το μελλοντικό σύστημα ΦΠΑ θα μπορούσε να μειώσει τη διασυνοριακή απάτη κατά περίπου 40 δισεκατομμύρια ευρώ (ή κατά 80%) ετησίως. Η Επιτροπή θα προτείνει μέτρα για την ενίσχυση των υφιστάμενων μέσων που χρησιμοποιούνται από τα κράτη μέλη για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την απάτη στον τομέα του ΦΠΑ, τους μηχανισμούς διάπραξης της απάτης και τις ορθές πρακτικές. Θα συνεχίσουμε να παρακολουθούμε εκ του σύνεγγυς τις επιδόσεις των φορολογικών διοικήσεων όσον αφορά την είσπραξη και τον έλεγχο του ΦΠΑ.

- Μεγαλύτερη αυτονομία των κρατών μελών στην επιλογή της εθνικής πολιτικής καθορισμού συντελεστών

Σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφώνονται με έναν προκαθορισμένο κατάλογο αγαθών και υπηρεσιών όταν πρόκειται να εφαρμόσουν μηδενικούς ή μειωμένους συντελεστές ΦΠΑ. Η Επιτροπή

σκοπεύει να εκσυγχρονίσει το πλαίσιο για τους συντελεστές και να παραχωρήσει στα κράτη μέλη μεγαλύτερη ευελιξία στο μέλλον.

Προτείνει δύο επιλογές: η μία θα ήταν να διατηρηθεί ο κατώτατος κανονικός συντελεστής του 15% και να επανεξετάζεται τακτικά ο κατάλογος αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να επωφεληθούν από μειωμένους συντελεστές, με βάση τις εισηγήσεις των κρατών μελών. Η δεύτερη επιλογή θα ήταν η κατάργηση του καταλόγου αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να επωφεληθούν από μειωμένους συντελεστές. Αυτό, ωστόσο, θα απαιτούσε την ύπαρξη διασφαλίσεων για την πρόληψη της απάτης, την αποφυγή του αθέμιτου φορολογικού ανταγωνισμού εντός της ενιαίας αγοράς και θα μπορούσε επίσης να αυξήσει το κόστος συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις. Σε αμφότερες τις επιλογές διατηρούνται οι ισχύοντες μηδενικοί συντελεστές και οι μειωμένοι συντελεστές.

- Στήριξη για το ηλεκτρονικό εμπόριο και τις MME

Το ισχύον σύστημα ΦΠΑ για το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο είναι πολύπλοκο και δαπανηρό για τα κράτη μέλη και τις επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις της ΕΕ βρίσκονται σε μειονεκτική θέση από πλευράς ανταγωνισμού, διότι ορισμένοι μη ενωσιακοί επιχειρηματίες μπορούν να προβαίνουν σε εισαγωγές εμπορευμάτων χωρίς ΦΠΑ στην ΕΕ. Επιπλέον, η πολυπλοκότητα του συστήματος καθιστά δύσκολο για τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση.

Το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενιαία αγορά της Ευρώπης. Αρχικά τέθηκε σε εφαρμογή για να αντικαταστήσει τους φόρους κύκλου εργασιών οι οποίοι νόθευαν τον ανταγωνισμό και παρεμπόδιζαν την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και για να εξαλειφθούν οι φορολογικοί έλεγχοι και οι διατυπώσεις στα εσωτερικά σύνορα.

Αποτελεί σημαντική και αυξανόμενη πηγή εσόδων στην ΕΕ, το ύψος των οποίων ανήλθε σχεδόν σε 1 τρισεκατομμύριο ευρώ το 2014, ήτοι 7% του ΑΕΠ της ΕΕ. Ένας από τους ιδίους πόρους της ΕΕ βασίζεται επίσης στον ΦΠΑ. Ως φόρος κατανάλωσης, είναι μία από τις περισσότερο φιλοαναπτυξιακές μορφές φορολόγησης.

Ωστόσο, το σύστημα ΦΠΑ δεν κατόρθωσε να παρακολουθήσει τις προκλήσεις της σημερινής οικονομίας, που χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση, την ψηφιοποίηση και την κινητικότητα. Το ισχύον σύστημα ΦΠΑ, το οποίο προοριζόταν να αποτελέσει ένα μεταβατικό σύστημα, είναι κατακερματισμένο, πολύπλοκο για τον αυξανόμενο αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακό επίπεδο και αφήνει περιθώρια για απάτη: οι εγχώριες και διασυνοριακές συναλλαγές αντιμετωπίζονται διαφορετικά, ενώ προϊόντα ή υπηρεσίες μπορούν να αγοραστούν χωρίς ΦΠΑ εντός της ενιαίας αγοράς.

Η Επιτροπή πιέζει συστηματικά για τη μεταρρύθμιση του συστήματος ΦΠΑ. Λάβαμε υπόψη το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, τα οποία αμφότερα συμφώνησαν ότι κάθε μελλοντικό σύστημα ΦΠΑ θα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της χώρας προορισμού, δηλαδή: εκεί όπου καταναλώνονται τα αγαθά ή οι υπηρεσίες. Το σημερινό σχέδιο δράσης αποτελεί μέρος του θεματολογίου της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Νεγκάκης, Χ., (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Ειδικά Θέματα, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική.

Σταματόπουλος - Α. Καραβοκύρης, Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, Αθήνα 2010.

Ξένα

Allingham, M. G. & Sandmo, A., (1972), 'Income tax evasion: a theoretical analysis', *Journal of Public Economics*, vol. 1, pp. 323-338.

Alm, J., J. Martinez-Vazquez and B. Torgler (eds), (2010), *Developing Alternative Frameworks for Explaining Tax Compliance*. London: Routledge.

Alm, J., (2012), "Measuring, Explaining, and Controlling Tax Evasion: Lessons from Theory, Experiments, and Field Studies", *Tulane Economics Working Paper Series*, Working Paper 1213.

Andreoni, J., Erard, B. & Feinstein, J., (1998), 'Tax compliance', *Journal of Economic Literature*, vol. 36, No. 2, pp. 818-860.

Arnold, J. M., Brys, B., Heady, C., Johansson, A., Schweltnus, C. and Vartia, L., (2011), "Tax policy for economic recovery and growth", *Economic Journal*, vol. 121, pp. F59-F80.

Bergh, A. and M. Henrekson, (2012), "Government size and growth: A survey and interpretation of the evidence", *Journal of Economic Surveys*, vol. 25, No. 5, pp. 872-897.

Bilicka, K. and M. Devereux, (2012), "CBT Tax Ranking 2012", Report, Oxford University Centre for Business Taxation, Said Business School, Oxford.

Bird, R. M., (2004), "Administrative Dimensions of Tax Reform", *Asia-Pacific Tax Bulletin*, International Bureau of Fiscal Documentation, pp. 134-150.

Bird, R., Martinez-Vazquez, J. & Torgler, B., (2006), 'Societal institutions and tax effort in developing countries', in *The Challenges of Tax Reform in a Global*

Economy, eds J. Alm, J. Martínez-Vazquez & M. Rider, Springer, New York, pp. 283-338.

Bird, R. M., (2011), "Taxation and Development: What Have We Learned from Fifty Years of Research?" ICTD Working Paper No. 1, Institute of Development Studies.

OECD (2011), Consumption Tax Trends 2010: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Administration Issues.

Charlet, A. and Owens, J. (2010), "An International Perspective on VAT", in Tax Notes International, Vol. 59, No 12, September 2010.

Ebrill, L., Keen, M., Bodin, J., Summers, V., (2001). The Modern VAT. IMF, Washington, DC

Emran, M.S., Stiglitz, J.E., (2000b). Production Efficiency and Taxation of Import Substitutes in Developing Countries (mimeo). Stanford University and Brookings Institution, Washington, DC.

Emran, M.S., Stiglitz, J.E., (2002). On selective indirect tax reform in developing countries. Downloadable from SSRN Electronic Library.

Emran, M.S., Stiglitz, J.E., (2003a). Intermediate inputs and indirect tax reform (preliminary draft).

Emran, M.S., Stiglitz, J.E., (2003b). Price-neutral tax reform with an informal economy. Paper presented at NEUDC Conference 2003 at Yale University, downloadable from EconWPA (Economics Working Paper Archive) at <http://econwpa.wustl.edu>

Eurostat, "Taxation trends in E.U" 2015, European Commission

EUROSTAT, (2014), "Taxation trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway", Publication Office of the European Union, Luxemburg, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5786841/KS-DU-14001-EN.PDF/7bec4a16-f111-4386-a4b4-8f1087be1063?version=1.0>

Johansson, Å., Heady, C., Arnold, J., Brys, B. and Vartia, L., (2008). 'Tax and economic growth.' OECD Economics Department Working Papers, No. 620

Keen, Michael and Smith, Stephen (2006), VAT Fraud and Evasion: What Do We Know and What Can Be Done?, National Tax Journal, 59:4, pp. 861-87.

Ιστότοποι

www.imf.com

<http://www.oecd.org>

https://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνές_Νομισματικό_Ταμείο